

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та управління
(повне найменування факультету)

Кафедра «Менеджмент»
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проєкту (роботи)

бакалавр
(ступінь вищої освіти)

на тему «Вдосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства»
(назва теми)

Виконала: студентка 4 курсу, групи ФЕУ-519

Спеціальності 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)
«Менеджмент організацій та адміністрування»

Барановська Д.В.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Нечаєва І.А.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Борисенко О.Є.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет _____ економіки та управління _____
Кафедра _____ «Менеджмент» _____
Ступінь вищої освіти _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 073 «Менеджмент» _____
(код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) «Менеджмент організацій та адміністрування»
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« _____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

_____ Барановської Дар'ї Віталіївни _____

(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Вдосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства

керівник проєкту (роботи) к.е.н., доц. Нечасва Ірина Анатоліївна, _____,
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « _____ » _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) _____

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) _____ баланс та звіт про фінансові результати за 2020-2022 роки

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) визначити сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства; систематизувати методи оцінки інвестиційної діяльності підприємства; визначити підходи до підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблем їх реалізації в сучасних умовах; навести загальну організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства; оцінити інвестиційну діяльність підприємства; аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності підприємства; виявити напрямки підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства; сформулювати інструменти інвестування; визначити організаційні заходи удосконалення інвестиційної діяльності.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів) 7 рис., 23 табл., 47 джерел, 4 додатки.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	НЕЧАЄВА І.А., доцент кафедри «Менеджмент»		
II	НЕЧАЄВА І.А., доцент кафедри «Менеджмент»		
III	НЕЧАЄВА І.А., доцент кафедри «Менеджмент»		
Нормоконтроль	Шитікова Л.В., доцент кафедри «Менеджмент»	01.03.2023	01.06.2023

7. Дата видачі завдання « 01 » 04 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Організаційне зібрання щодо термінів подання кваліфікаційної роботи та методики її виконання	01.03.2023	
2	Вибір теми	14.03.2023	
3	Затвердження переліку кваліфікаційних робіт на кафедрі	14.03.2023	
4	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури з теми	Постійно	
5	Наказ Ректора НУ «Запорізька політехніка» про затвердження тем кваліфікаційних робіт	01.04.2023	
6	Видача завдання до кваліфікаційної роботи	01.04.2023	
7	Розробка робочого плану кваліфікаційної роботи за узгодженням з науковим керівником	05.04.2023	
8	Написання 1 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	14.04.2023	
9	Написання 2 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	01.05.2023	
10	Написання 3 розділу та представлення їх на кафедру в друкованому вигляді та чорнового варіанту роботи в цілому	14.05.2023	
11	Нормоконтроль	19.05.2023	
12	Попередній захист кваліфікаційної роботи	23.05.2023	
13	Подання роботи на кафедру в остаточному чистовому оформленні	01.06. 2023	
14	Захист кваліфікаційної роботи перед ЕК	07-12.06.2023	

Студент(ка)

_____ Дар'я Барановська
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

_____ Ірина НЕЧАЄВА
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота бакалавра: «Вдосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства»: 101 с., 7 рис., 24 табл., 47 джерел.

Об'єкт дипломної роботи – ефективність інвестиційної діяльності підприємства молочної галузі – ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Предмет дипломної роботи – принципи і закономірності, теоретичні, методичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства молочної галузі.

Мета дипломної роботи – обґрунтування напрямків підвищення ефективності інвестиційної діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод», яке входить до складу холдингу «Молочний альянс».

Методи дослідження є фундаментальні і прикладні положення економічної науки, розроблені в працях вітчизняних та зарубіжних економістів щодо ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Результати та їх новизна. Здійснено оцінку ефективності інвестиційної діяльності підприємства та розроблено перспективні напрямки розвитку інвестиційної діяльності. Новизна роботи полягає в розробці методичних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства на основі найбільш значущих показників ефективності діяльності підприємства.

Основні положення роботи. Розглянуто теоретичні основи ефективності інвестиційної діяльності підприємства, проведено оцінку ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», визначено шляхи удосконалення інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Значущість роботи і висновки. Визначені шляхи вдосконалення інвестиційної діяльності підприємства дозволяють виявити перспективу розвитку ТОВ «Пирятинський сирзавод», підвищити ефективність інвестиційної діяльності, поліпшити фінансово-економічні результати діяльності та конкурентоспроможність підприємства за рахунок залучення інвестицій.

Ключові слова: ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ, МЕТОДИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.

ANNOTATION

Master's work «Improving the investment activity of large industrial enterprises»: 101 pages, 7 figures, 24 tables, 47 sources.

The object of the diploma thesis is the efficiency of the investment activity of the enterprise of the dairy industry - LLC «Pyryatynsky cheese factory».

The subject of the thesis is the principles and regularities, theoretical, methodical and practical aspects of the investment activity of the enterprise in the dairy industry.

The purpose of the thesis is to substantiate the directions for increasing the efficiency of the investment activity of the limited liability company «Pyryatynskiy syrzavod», which is part of the «Milk Alliance» holding.

Research methods are fundamental and applied provisions of economic science, developed in the works of domestic and foreign economists regarding the efficiency of investment activities of the enterprise.

Results and their novelty. An assessment of the efficiency of the enterprise's investment activity was carried out and promising directions for the development of investment activity were developed. The novelty of the work consists in the development of methodical approaches to the evaluation of the efficiency of the enterprise's investment activity based on the most significant indicators of the efficiency of the enterprise's activity.

Basic provisions of work. The theoretical foundations of the efficiency of the enterprise's investment activity were considered, an assessment of the efficiency of the investment activity of the LLC «Pyryatynsky Cheese Factory» was carried out, and the ways of improving the investment activity of the LLC «Pyryatynsky Cheese Factory» were determined.

Significance of work and conclusions. The identified ways of improving the investment activity of the enterprise allow to identify the development perspective of «Pyryatynsky Cheese Factory», to increase the efficiency of investment activity, to improve the financial and economic results of the enterprise and the competitiveness of the enterprise due to the attraction of investments.

Keywords: INVESTMENT ACTIVITY, EFFICIENCY OF INVESTMENT ACTIVITY, INVESTMENT PROJECT, INVESTMENT PROJECT EVALUATION METHODS.

ЗМІСТ

Завдання на дипломну роботу бакалавра

Реферат

ANNOTATION

ВСТУП	7
РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	10
1.1 Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства.....	10
1.2 Методи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств	17
1.3 Підходи до підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблеми її реалізації в сучасних умовах	27
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПИРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»	37
2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Пирятинський сирзавод»	37
2.2 Оцінка інвестиційної діяльності підприємства.....	48
2.3 Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності підприємства	54
Висновки до розділу 2.....	63
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПИРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»	65
3.1 Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»	65
3.2 Використання сучасних інструментів залучення інвестицій	70
3.3 Організаційні заходи удосконалення інвестиційної діяльності	77
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ.....	94

ВСТУП

Актуальність теми. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємства виступає одним із найвідповідальніших завдань в системі управління крупними промисловими підприємствами. Динамічний розвиток підприємства передбачає постійний пошук напрямків вдосконалення діяльності підприємства, які призведуть до скорочення витрат на виробництво продукції за рахунок використання більш прогресивних технологій у виробничому процесі, або ж інвестування у нове обладнання, яке поліпшить якість продукції. В цілому ефективність інвестиційної діяльності забезпечує розвиток підприємства в перспективі, конкурентні переваги на ринку та максимізацію прибутків. В цілому інвестиційна діяльність орієнтована на перспективу та окупність вкладених коштів протягом певного періоду. Тому оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємства є досить важливою темою та потребує ретельного вивчення.

Ефективність інвестиційної діяльності, обсяги і напрями її здійснення все більше визначають успішне майбутнє підприємств, які функціонують в умовах жорсткого конкурентного середовища. Безперечним є вплив інвестиційної діяльності на інші види господарської діяльності підприємства, а також його фінансово-майновий стан. Незважаючи на актуальність і практичну значимість цієї проблеми, завершеної єдиної концепції оцінювання інвестиційної діяльності підприємств, яка би виступала як самостійний модуль в системі комплексного економічного аналізу, так і не було чітко сформульовано вітчизняними науковцями. Виникає необхідність застосування комплексного і системного підходу до оцінювання інвестиційної діяльності підприємства, визначення основних складових оцінки та їх взаємозв'язків.

У вітчизняній та закордонній науці накопичено значний досвід щодо врахування фактора часу і аналізуванні проектного ризику, оцінювання ефективності і окупності інвестиційних проектів. Однак, наукові дослідження,

фундаментальні і методологічні розробки не давали чіткого уявлення про комплексне оцінювання інвестиційної діяльності підприємства загалом, а лише про оцінювання інвестиційного проекту. Тобто, в переважній більшості вітчизняні науковці під оцінюванням інвестиційної діяльності розуміють тільки окремі організаційно-методичні питання оцінювання показників економічної ефективності інвестиційних проектів, оптимізації портфельних вкладень в цінні папери, визначення дохідності операцій з фінансовими активами, аналізу ризиків інвестування.

Дослідженнями оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства, займалися вітчизняні вчені Білик В. В., Васьківська К. В., Віблій П. І., Гацько А. Ф., Давиденко Н. М., Левандівський О. Т., Лохман Н. В., Подольчак Н. Ю., Смітюх А. В., Шкарлет С. М. та інші.

Метою дипломної роботи стало обґрунтування напрямків підвищення ефективності інвестиційної діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод», яке входить до складу холдингу «Молочний альянс».

Відповідно до мети поставлено ряд **завдань**:

- визначення сутності та змісту інвестиційної діяльності підприємства;
- систематизація методів оцінки інвестиційної діяльності підприємства;
- визначення підходів до підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблем їх реалізації в сучасних умовах;
- наведення загальної організаційно-економічної характеристики діяльності підприємства;
- оцінка інвестиційної діяльності підприємства;
- аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності підприємства;
- виявлення напрямків підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства;

Об'єктом дипломної роботи виступає ефективність інвестиційної діяльності підприємства молочної галузі – ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Предметом дипломної роботи є принципи і закономірності, теоретичні,

методичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства молочної галузі.

Методологічною основою дипломного дослідження є фундаментальні і прикладні положення економічної науки, розроблені в працях вітчизняних та зарубіжних економістів щодо ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Окремі положення та пропозиції щодо інвестування в сучасних умовах запропоновані в роботі, що приймала участь в конкурсі стартап-проектів "Спробуй і ти!" проекту Create Creative Entrepreneurs . Отримано сертифікат за перемогу в номінації "Social impact".

Інформаційною базою при написанні дипломної роботи були статистична та фінансово-економічна звітність досліджуваного підприємства, щодо фінансово-економічної діяльності підприємства, друкований матеріал в пресі та періодиці щодо ефективності інвестиційної діяльності підприємств молочної галузі.

Практичну частину роботи виконано на матеріалах ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки.

Практична цінність роботи. Здійснено оцінку ефективності інвестиційної діяльності підприємства та розроблено перспективні напрямки розвитку інвестиційної діяльності. Практична цінність роботи полягає в розробці методичних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства на основі найбільш значущих показників ефективності діяльності підприємства. Визначені шляхи вдосконалення інвестиційної діяльності підприємства дозволяють виявити перспективу розвитку ТОВ «Пирятинський сирзавод», підвищити ефективність інвестиційної діяльності, поліпшити фінансово-економічні результати діяльності та конкурентоспроможність підприємства за рахунок залучення інвестицій.

Структурно дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

1.1 Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства

Згідно із Законом «Про інвестиційну діяльність», «... інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій її суб'єктів щодо здійснення інвестицій» [8]. Суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори та учасники, якими можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також самі держави [8]. Вони можуть бути вкладниками, кредиторами, покупцями або виконавцями замовлень, які діють на основі доручення інвестора, тобто виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності.

Об'єктами інвестиційної діяльності може бути будь-яке майно, зокрема основні засоби та оборотні активи в усіх галузях і сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права [8].

Інвестиційна діяльність підприємства виступає як цілеспрямований процес формування інвестиційних ресурсів, які необхідні для здійснення інвестиційної діяльності, збалансований відповідно до визначених параметрів інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) на основі вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування та забезпечення їх реалізації.

В інвестиційній діяльності все більша роль належить приватним фізичним та юридичним особам, як вітчизняним, так і закордонним, а також таким суб'єктам ринкової інфраструктури, як комерційні банки, фінансові компанії, консультаційні фірми. Виходячи з цього в процесі визначення

структурних елементів та їх взаємозв'язків в інвестиційному механізмі конкретного підприємства, необхідно визначити такі важливі аспекти:

- внутрішній устрій, який охоплює інституційні (правові, організаційні, політичні, етичні) аспекти;
- вихідні умови, з яких можливий перехід економічних явищ і об'єктів в інші, зокрема і в бажані стани;
- можливість заміни суб'єктами інвестиційної діяльності «природного шляху» економічних подій свідомо виробленою політикою.

Проведені дослідження дали змогу визначити інвестиційний механізм підприємства як цілеспрямовано створену, взаємодіючу сукупність методів і форм, джерел інвестицій, інструментів і важелів впливу на процес розробки і реалізації інвестиційних рішень підприємства. В додатку А наведено структуру інвестиційного механізму підприємства.

Підприємство не є самодостатньою та закритою системою, а діє в певному середовищі, тобто працює за правилами, встановленими на певній території в певний період часу. Відповідно на інвестиційну активність підприємств впливають певні макроекономічні фактори. Загалом, на посилення мотивації інвестиційної діяльності діють такі макроекономічні фактори інвестиційної активності [16, с.178]:

- збільшення рівня формування і використання заощаджень в економіці країни;
- зниження темпів інфляції та відсоткової ставки на фінансовому ринку;
- інтенсифікація темпів науково-технічного прогресу;
- зростання ділової активності в циклічному процесі економічної динаміки;
- високий рівень сегментації, конкуренції, розвитку інфраструктури інвестиційного ринку;
- сприятливий інвестиційний клімат, створений на законодавчому рівні через державне кредитування, приватизацію, податкове регулювання,

амортизаційну політику, антимонопольні заходи, лізинг, ліцензування і квотування.

Відповідно зміна дії вищевказаних факторів у протилежному напрямку приводить до зниження інвестиційної активності підприємств. Загалом, для кон'юнктури інвестиційного ринку характерні такі стадії, як ріст інвестиційної активності, інвестиційний бум, зниження інвестиційної активності та інвестиційний спад.

Інвестиційна діяльність як різновид господарської діяльності є, як правило, суспільно корисною. Однак інвестори, здійснюючи таку діяльність з метою отримання прибутку, не завжди враховують суспільні інтереси – суспільства загалом, територіальної громади, окремих прошарків населення стосовно безпечних і належних умов життя, праці, харчування. Прагнучи отримати максимальний прибуток, інвестори можуть порушувати при цьому вимоги щодо :

- збереження довкілля, раціонального використання природних ресурсів, дотримання умов містобудування;
- дотримання умов праці найманих працівників, які здійснюють практичні дії щодо реалізації інвестицій;
- дотримання норм антимонопольного законодавства;
- підтримання конкурентного середовища на ринку інвестицій та утримання від недобросовісної конкуренції.

Складність і багатогранність інвестиційної діяльності підприємств визначають необхідність її державного регулювання з урахуванням суспільних інтересів у масштабі країни. З метою захисту суспільних інтересів в процесі здійснення інвестиційної діяльності як різновиду господарської діяльності Конституцією України передбачено забезпечення державою соціальної орієнтації економіки України, в яку запроваджуються ринкові елементи господарювання. Суть державного регулювання інвестиційної діяльності полягає у здійсненні і забезпеченні реалізації економічної, науково-технічної і

соціальної політики держави, а також вирівнювання циклічних тенденцій темпів інвестування в ринковій економіці [10, с.256].

Правове регулювання інвестиційних відносин веде до формування та становлення інвестиційного права як підгалузі господарського права та його нормативної основи – інвестиційного законодавства як системи нормативних актів, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з інвестуванням. Правова (законодавча) форма відіграє основну роль, оскільки вона передбачає усі регульовальні дії уряду в межах адміністративної та економічної форм.

Спеціальна частина містить нормативні акти, що регулюють особливості здійснення інвестиційної діяльності та функціонування її суб'єктів у певних галузях економіки (сільському господарстві, транспорті, промисловості), сферах інвестиційної діяльності (проектуванні, будівництві, містобудуванні, приватизації державного майна, лізингових операціях, інноваційній діяльності, страхуванні ризиків), або за участю окремих суб'єктів (іноземне інвестування) чи на певних територіях (спеціальні (вільні) економічні зони).

Невід'ємною і надзвичайно важливою складовою функціонування механізму інвестиційної діяльності підприємства є забезпечення управління його інвестиційною діяльністю.

Управління інвестиційною діяльністю – це процес управління фінансовими, матеріальними, нематеріальними і трудовими ресурсами за допомогою сучасних прогресивних методів, інструментів, важелів управління з метою забезпечення максимальної ефективності інвестицій [7, с.163].

Ефективне управління інвестиційною діяльністю передбачає поєднання динамічного, предметного та функціонального підходів [4, с.108].

Динамічний підхід до управління інвестиційною діяльністю передбачає розгляд всіх процесів і робіт з реалізації інвестиційних програм і проектів в часі. Він обумовлений логікою розвитку робіт і подій за проектом та визначає необхідність створення відповідної управлінської структури, системи збирання, оброблення і зберігання інформації під час реалізації проекту, методів прийняття рішення і реагування на реальні події.

Предметний підхід до управління інвестиційною діяльністю визначає об'єкти безпосереднього управління. Такими в інвестиційній діяльності підприємства є, по-перше, безпосередньо об'єкти, які підлягають реконструкції, технічному переоснащенню або будівництву; по-друге, матеріальні ресурси (сировина, матеріали, енергія, комплектуючі), необхідні для виробництва продукції; по-третє, маркетингова, фінансова та ін. діяльність, пов'язана як з управлінням інвестиційною діяльністю, так і з досягненням запланованих економічних та соціальних результатів.

Функціональний підхід передбачає регламентацію і організацію всіх основних функцій управління: планування, організування, мотивації, стимулювання, контролю та інших спеціальних функцій.

Особлива роль належить такій спеціальній функції управління, як оцінювання інвестиційної діяльності підприємств. Важливість цього процесу полягає в тому, що він здійснюється майже на кожному етапі управління паралельно під час виконання основних функцій менеджменту. Так, прогнозування передбачає визначення таких передумов для прийняття певних управлінських рішень, які містили б науковий аналіз тенденцій та варіантне передбачення майбутнього розвитку економіки з врахуванням оцінки можливих наслідків прийнятих рішень, обґрунтування напрямів соціально-економічного та науково-технічного розвитку підприємства.

Завданням прогнозування в інвестиційній сфері є, з одного боку, з'ясування найближчої перспективи майбутнього розвитку інвестиційного ринку, керуючись процесами, що склалися в реальній дійсності чи найбільш імовірні в найближчий час; з іншого боку – сприяти розробленню оптимальних поточних планів, спираючись на прогноз та оцінку прийнятого рішення з урахуванням його наслідків у прогнозованому періоді.

Плануючи інвестиційну діяльність підприємства, проводять всі види функціональних оцінок інвестиційних проектів, вартісну оцінку необхідних інвестиційних ресурсів, оцінюють вплив можливих позитивних і негативних

факторів на ефективність інвестування, формують систему показників, певних значень яких заплановано досягнути в результаті реалізації інвестицій.

Методами інвестиційного планування є економіко-математичне моделювання, розрахунково-аналітичний, графоаналітичний, балансовий та інші методи.

Завданнями організації інвестиційної діяльності на підприємстві є: забезпечення узгодженої взаємодії виконавців, ефективного розподілу інформації, гнучкості використання ресурсів, розподіл повноважень, визначення відповідальності за прийняття рішень.

Саме тому, організовуючи інвестиційну діяльність на підприємстві, оцінюють кваліфікацію працівників команди управління та реалізації проекту, претендентів на керівництво проектом, аналізують кількість та якість інформаційних каналів, організаційну структуру управління інвестиційними проектами [2, с.134].

До методів організації інвестиційного проекту належать методи сіткового планування, структурне розбиття робіт, діаграма Ганта, ресурсна гістограма, ресурсне календарне планування, метод критичного шляху. Досить поширені методи сіткового планування, перевагою яких є можливість оптимізації планів шляхом пошуку мінімальної тривалості реалізації проекту за обмежених обсягів фінансових, матеріальних та інших ресурсів у відповідні моменти реалізації проекту, рівномірний розподіл споживання певних ресурсів.

Суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори та учасники (замовники (власники), підрядники, постачальники, органи влади, проектувальники). Учасники інвестиційної діяльності задовольняють різні інтереси у процесі впровадження інвестиційного проекту, формують власні вимоги відповідно до цілей та мотивації і впливають на нього, виходячи зі своїх інтересів, компетенції та ступеня залучення до проекту. Склад учасників інвестування, їх ролі, розподіл функцій і відповідальності залежать від типу, виду, масштабу і складності інвестиційного проекту, а також від фаз його життєвого циклу.

Мотивація учасників інвестиційної діяльності пов'язана з врахуванням дещо інших мотивів, ніж для мотивації інвестора. Для узгодження інтересів всіх учасників інвестиційної діяльності необхідна чітка структуризація інтересів, формування їх балансу і закріплення його в інституціональних нормах. Локальну ціль мотивації економічного механізму інвестиційного процесу в цьому випадку можна сформулювати як зниження можливого чи очікуваного протиріччя між усіма інтересами учасників інвестування. Протиріччя інтересів є наслідком відносин власності і об'єктивної різноспрямованості економічних цілей, які переслідують суб'єкти інвестиційної діяльності, коли вони розпоряджаються факторами виробництва і виробничими ресурсами чи користуються ними [29, с.207].

Виконуючи цю функцію, оцінюють індивідуальні фактори мотивації, які суттєво впливають на поведінку учасника інвестиційної діяльності і, відповідно, можливий їх вплив на ефективність реалізації інвестиційного проекту, а також оцінюють ефективність трудового вкладу до спільних результатів праці.

Суть інвестиційного контролю щодо реалізації реальних капіталовкладень можна розкрити з врахуванням такої особливості інвестиційного процесу, як тривалість життєвого циклу проекту. Залежно від етапів життєвого циклу проекту можна виділити такі три види інвестиційного контролю: передінвестиційний, поточний і заключний [38, с.153].

Під час передінвестиційного контролю проводять експертну оцінку якісного рівня інвестиційних досліджень, експертизу бізнес-плану, перевіряють ступінь об'єктивності оцінки ключових змінних та їх відповідність реальним ринковим умовам, оцінюють альтернативи інвестування, визначають рівень фінансової стійкості і кредитоспроможності виконавців проекту.

Поточний контроль передбачає вивчення і прогнозування можливих змін в зовнішньому середовищі з метою оперативного регулювання плану інвестиційного розвитку та оцінювання доцільності і оптимальності прийнятих рішень.

Під час заключного контролю порівнюють фактично отримані результативні показники реалізації проекту з плановими і відкоригованими (протягом поточного контролю) значеннями; оцінюють обсяг капітальних затрат (за статтями, елементами, об'єктами) порівняно із запланованою його величиною, рівень ефективності управління інвестиційним проектом, ефективність використання основного і оборотного капіталу інвестиційного проекту; виявляють характер і міру впливу результатів інвестиційного проекту на фінансовий стан підприємства; формують основні висновки і рекомендації для подальшого їх використання в інвестиційній діяльності.

Здійснюючи кожний з цих видів інвестиційного контролю, можна використовувати велику кількість методів, а саме: моделювання, графічні методи, зіставлення і порівняльні оцінки, бюджетування, правова оцінка, визначення «вузьких місць», експертні оцінки, спосіб оберненого рахунку, ситуаційний аналіз, техніко-економічні розрахунки, опитування, тестування, анкетування, нормування, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи аналізу, методи перспективного аналізу, дисконтування, розрахунок абсолютних і відносних відхилень, нормативний метод контролю, арифметичні і логічні перевірки, хронометраж, спостереження, контрольні заміри, інвентаризація, камеральні перевірки, метод зустрічних перевірок, групування, звіти і документальні дослідження, порівняння досягнутих рівнів, деталізація показників на їх складові, перевірка бухгалтерських записів, експертизи, узагальнення і розроблення рекомендацій.

1.2 Методи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств

Ефективність інвестиційної діяльності, обсяги і напрями її здійснення все більше визначають успішне майбутнє підприємств, які функціонують в умовах жорсткого конкурентного середовища. Безперечним є вплив інвестиційної діяльності на інші види господарської діяльності підприємства, а

також його фінансово-майновий стан. Незважаючи на актуальність і практичну значимість цієї проблеми, завершеної єдиної концепції оцінювання інвестиційної діяльності підприємств, яка би виступала як самостійний модуль в системі комплексного економічного аналізу, так і не було чітко сформульовано вітчизняними науковцями. Саме тому виникає необхідність застосування комплексного і системного підходу до оцінювання інвестиційної діяльності підприємства, визначення основних складових оцінки та їх взаємозв'язків.

У вітчизняній та закордонній науці накопичено значний досвід щодо врахування фактора часу і аналізуванні проектного ризику, оцінювання ефективності і окупності інвестиційних проектів. Однак, наукові дослідження, фундаментальні і методологічні розробки не давали чіткого уявлення про комплексне оцінювання інвестиційної діяльності підприємства загалом, а лише про оцінювання інвестиційного проекту. Тобто, в переважній більшості вітчизняні науковці під оцінюванням інвестиційної діяльності розуміють тільки окремі організаційно-методичні питання оцінювання показників економічної ефективності інвестиційних проектів, оптимізації портфельних вкладень в цінні папери, визначення дохідності операцій з фінансовими активами, аналізу ризиків інвестування.

У процесі постановки та вирішення комплексу задач, які стосуються проблем реалізації довгострокових реальних інвестицій, виникає необхідність аналітичного обґрунтування одночасно фінансових (з яких джерел, на яких умовах і в яких пропорціях можна фінансувати довгострокові інвестиції), інвестиційних (як оптимально розподілити власні і позикові ресурси серед можливих напрямів господарської діяльності, окремих видів активів, яка їх структура, період оборотності, відповідний рівень ризику) та операційних рішень (яка величина і оптимальна структура витрат організації, як впливає на хід реалізації проекту ритмічність постачання сировини і збуту продукції, чи достатній кваліфікаційний та професійний рівень персоналу, задіяного в проекті). Тому, вирішуючи проблеми, які охоплюються управлінським

(операційним) і фінансовим аналізом, оцінити інвестиційну діяльність уповні не вдається. На наш погляд, оцінювання інвестиційної діяльності підприємства доцільніше розглядати як окремий напрям фінансово-інвестиційного аналізу, другим напрямком якого є оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства та його фінансового стану.

Поділ інвестицій на реальні та фінансові, їх характерні відмінності дозволяють виділити відносно самостійні напрями оцінювання інвестиційної діяльності, яка здійснюється у формі, відповідно, реальних та фінансових інвестицій [31, с.271]. Відносна самостійність обумовлена тим, що мова йде про взаємозалежні економічні явища, які об'єднанні в загальному інвестиційному процесі; крім того, схожість інформаційної бази оцінки, користувачів інформації, її видів, основних підходів в організації і методиці об'єднує обидва напрями у межах єдиної концепції в розумінні сутності і змісту оцінки інвестиційної діяльності підприємства.

В узагальненому вигляді принципи оцінки інвестиційної діяльності підприємства ними поділено на три групи (табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Принципи оцінювання інвестиційної діяльності підприємства

Методологічні	Методичні	Операційні
1. Вимірність 2. Вигідність 3. Узгодженість інтересів 4. Обґрунтованість методів 5. Системність 6. Комплексність 7. Обмеженість, взаємозамінність і платність ресурсів 8. Граничної ефективності інвестування 9. Адаптаційних витрат 10. Коректність 11. Порівнянність 12. Адекватність та об'єктивність оцінки	1. Порівняння ситуацій «з проектом» і «без проекту» 2. Унікальність 3. Оптимізація 4. Некерованість минулого 5. Динамічність 6. Неповнота інформації 7. Структура капіталу 8. Багатовалютність 9. Часова цінність грошей 10. Вибір дисконтної ставки	1. Взаємозв'язок параметрів 2. Багатостадійність оцінки 3. Інформаційна і методична узгодженість 4. Симпліфікація

- методологічні (найзагальніші), із застосуванням яких забезпечують зважені підходи до оцінки тими суб'єктами, які її здійснюють;
- методичні, які забезпечують економічну обґрунтованість оцінок ефективності проектів і рішень, які приймаються на їх основі;
- операційні, дотримання яких полегшує і спрощує процедуру оцінок ефективності проектів і забезпечує необхідну точність оцінок.

Принцип вимірності означає, що показники оцінки інвестиційної діяльності повинні мати одиниці виміру для можливості їх аналізу (порівняння). Так, для оцінки економічної ефективності інвестицій використовують кількісні показники, а для інших цілей необхідні характеристики об'єктів можуть визначатися в іншому вимірі.

Вигідність інвестиційного проекту полягає у визначенні ефекту від впровадження проекту, який розраховують як різницю між всіма вигодами і витратами за весь період реалізації проекту. Проект вважають неефективним, якщо ефект є від'ємним, і ефективним – у протилежному випадку. Крім того, в результаті впровадження проекту можна досягати й інших видів ефектів (соціальний, екологічний).

Реалізація інвестиційного проекту вимагає скоординованих дій різних учасників, при цьому їх цілі та інтереси часто не збігаються, а проекти вони можуть оцінювати з різних точок зору, використовуючи різні методи і різні показники ефективності. Очевидним є те, що реалізація проекту можлива, якщо проект вигідний для всіх учасників, в чому і полягає принцип узгодженості інтересів [21, с.41].

Обґрунтованість методів полягає в тому, що не треба однозначно заперечувати якийсь метод і визначати тільки декілька як істинні. Проблема в тому, щоб визначити і обґрунтувати такі методи і показники, які найкраще застосовувати на конкретному підприємстві (ситуації).

Принцип системності передбачає необхідність врахування того, що інвестиційний проект і процес його реалізації є складною виробничо-управлінською системою зі своїми внутрішніми взаємозв'язками, яка

функціонує в певному зовнішньому середовищі, яке, в свою чергу, має свої внутрішні зв'язки та пов'язана з іншими господарюючими суб'єктами. Внаслідок цього можуть виникати не тільки прямі ефекти від впливу певних факторів, а й синергічні, тобто ті, які визначаються цілісністю системи і взаємодією підсистем і факторів. Зовнішні (системні, синергічні) ефекти можуть виникати за одночасної реалізації декількох проектів, тобто вони є взаємозалежні. У такому випадку ефективність кожного можна оцінити тільки з врахуванням його впливу на всі решта. Якщо за одночасної реалізації додаткові зовнішні ефекти не виникають, то такі проекти розглядаються як незалежні. Можна поділити проекти на незалежні групи і відбирати проекти окремо за кожною групою, що не буде спричиняти помилок.

Принцип комплексності вимагає розглядати процес оцінки ефективності інвестиційної діяльності як багатогранний процес з різними фазами, етапами та змінними умовами здійснення інвестиційних проектів, різноманітними схемами і джерелами інвестування. Вказаний принцип передбачає повноту і багатоплановість оцінки ефективності інвестиційної діяльності в різних напрямках. Тобто суть цього принципу полягає у врахуванні структури і характеристик розроблюваного проекту; у врахуванні затрат і результатів за проектом за весь його інвестиційний цикл; у розрахунку не тільки прямих, але і побічних результатів здійснення проектів (ефекти в суміжних виробництвах підприємства); у виявленні неекономічних наслідків проектів (соціальних, екологічних) [15, с.116].

Багатостадійність оцінки інвестиційного проекту полягає в тому, оцінювання може здійснюватися послідовно на різних стадіях його розробки та реалізації, а саме:

- під час розроблення інвестиційної пропозиції і декларації про наміри (експрес-оцінка інвестиційного задуму);
- під час розроблення обґрунтування інвестицій;
- під час розроблення ТЕО;
- у процесі здійснення проекту (інвестиційний моніторинг);

– під час завершення проекту (апостеріорна оцінка, оцінка фактичної ефективності).

Використання системного підходу для оцінювання реальних інвестицій дало можливість науковцям подати оцінювання інвестиційної діяльності не тільки як частину структури вищого рівня, але і як цілісну систему, яка об'єднує логічно пов'язані між собою і спрямовані на досягнення єдиної цілі складові елементи. Узагальнюючі (синтетичні) показники кожного блока є, з одного боку, виходом для цього блока, з іншого боку, відіграють роль входу для взаємопов'язаних з ним блоків [14, с.185].

Підсумковим етапом економічного оцінювання перспективного інвестування є оцінювання економічної ефективності проектів.

На перший погляд, методи оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів достатньою мірою висвітлені в науковій літературі. Водночас увага дослідників спрямована на пошук і розробку нових методів та прийомів аналізу економічної ефективності реального інвестування. Одним з шляхів удосконалення методів оцінювання економічної ефективності інвестування може бути не тільки глибоке вивчення всіх складових економічного оцінювання інвестицій, але й врахування максимальної кількості специфічних особливостей певного виду інвестування або господарської діяльності конкретних підприємств.

Висвітлені в сучасних наукових джерелах показники економічної ефективності інвестицій поділені на три групи: статичні, дисконтні та комплексні (додаток Б) [18, с.168]. На практиці більшість вітчизняних підприємств застосовує порівняно прості статичні показники та методи оцінювання (максимум проектного прибутку, термін окупності, облікова норма рентабельності, коефіцієнт порівняльної економічної ефективності, очікуваний економічний ефект впровадження інвестиційних заходів). У своїй практичній діяльності менеджери часто нехтують рекомендаціями науковців відносно теоретичної обґрунтованості дисконтних показників, що враховують зміну вартості грошей в часі (чиста поточна вартість, внутрішня норма

рентабельності, дисконтований термін окупності, індекс рентабельності інвестицій, модифіковані ставки рентабельності, середньорічні показники інвестиційної привабливості).

Не завжди всі напрями інвестування можуть мати чіткі вартісні результати або ці результати можуть бути значно віддалені в часі, наприклад, інвестиції в соціальну сферу, екологію і безпеку праці.

Показники економічної оцінки ефективності інвестиційної діяльності розподіляють на дві групи. Перша група – це показники традиційних методів, які базуються на принципах бухгалтерського обліку та звітності: період окупності інвестиції (PP), облікова ставка дохідності (ARR). Друга група показників враховують зміну вартості коштів у часі: чиста теперішня вартість (NPV), індекс дохідності (PI), внутрішня норма прибутку (IRR), дисконтований період окупності інвестиції (DPP).

Метод періоду окупності не передбачає упорядкованості грошових потоків у часі. Розрахунок періоду окупності (PP) залежить від рівномірності надходження прогнозованих грошових потоків. Період окупності розраховують за наступною формулою:

$$PP = \min n, \text{ при якому } \sum_{k=1}^n P_k \geq IC. \quad (1.1)$$

Даний метод враховує зміну вартості грошей у часі шляхом розрахунку дисконтованого періоду окупності:

$$DPP = \min n, \text{ при якому } \sum_{k=1}^n P_k \times \frac{1}{(1+r)^k} \geq IC. \quad (1.2)$$

Дані два показники розраховуються для визначення терміну окупності інвестицій та порівняння його із нормативним значенням.

Облікова ставка дохідності (ARR) визначається як відношення середньорічного прибутку (AP) до середньої величини інвестицій. Середня величина інвестованих коштів знаходиться шляхом ділення вихідної суми капіталовкладень на два, за умови, якщо передбачається що по закінченні строку реалізації проекту усі капітальні витрати будуть списані. Якщо прогнозується залишкова або ліквідаційна вартість (RV), то її оцінка повинна бути врахована в розрахунках:

$$ARR = \frac{AP}{1/2(IC + RV)} \quad (1.3)$$

Отриманий показник у більшості випадків порівнюється з коефіцієнтом рентабельності авансованого капіталу, який розраховується діленням загального чистого прибутку підприємства на загальну суму коштів, авансованих у його діяльність.

В основу методу чистої теперішньої вартості (NPV) покладено реалізацію основної цілі інвестиційної діяльності – максимізацію багатства акціонерів.

Оскільки приток грошових коштів розподілений у часі, кожний грошовий потік CF_k дисконтується за допомогою відповідної ставки дисконтування r , що встановлюється інвестором:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k} - IC \quad (1.4)$$

Якщо по проекту передбачається інвестування фінансових ресурсів на протязі m років, то формула (1.1.) модифікується наступним чином:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k} - \sum_{j=1}^m \frac{IC_j}{(1+r)^j} \quad (1.5)$$

Другим за важливістю методом оцінки рішень стосовно капіталовкладень вважається індекс дохідності інвестицій, який ще інколи називається співвідношенням витрат і доходів. Індекс дохідності є часткою від ділення очікуваних майбутніх грошових потоків на початкові витрати.

$$PI = \frac{\sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k}}{IC} \quad (1.6)$$

Єдина різниця між чистою теперішньою вартістю (NPV) та індексом прибутковості (PI) полягає у тому, що при використанні показника NPV початкові витрати віднімаються від теперішньої вартості очікуваних грошових потоків, а при розрахунку показника PI теперішня вартість очікуваних грошових потоків ділиться на початкові витрати. Проект приймається за умови, якщо його прибутковість більше одиниці. Відповідно, якщо за проектом індекс прибутковості більше одиниці, той чиста теперішня вартість є позитивною. На відміну від NPV індекс дохідності є відносним показником. Завдяки цьому критерій PI є зручним показником при виборі одного проекту з поміж альтернативних, що мають приблизно однакові значення NPV, або ж при формуванні портфелю інвестиційних проектів, з метою максимізації його чистої теперішньої вартості.

Правило чистої теперішньої вартості дає теоретично обґрунтовану відповідь на питання щодо прийняття або відхилення інвестиційної пропозиції. Альтернативним підходом є розрахунок внутрішньої норми дохідності (IRR). Внутрішньою нормою дохідності є ставка дохідності яка прирівнює очікувані чисті грошові потоки до початкових витрат. Для розрахунку IRR необхідно вирішити відносно IRR наступну формулу:

$$0 = \sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+IRR)^k} - IC \quad (1.7)$$

де IRR - ставка дохідності, яка дає $NPV=0$,

IC – початкові інвестиції;

CF_k – грошовий потік.

Проект приймається за умови, якщо значення його внутрішньої норми дохідності більше ніж ставка дохідності, що вимагається по проекту. У даному випадку величина r з формули чистої теперішньої вартості представляє ставку дохідності, що потребується. У переважній більшості випадків IRR метод оцінки капітальних проектів дає таке саме рішення стосовно прийняття чи відхилення пропозиції щодо інвестування як і метод чистої теперішньої вартості. Проекти з позитивними значеннями чистої теперішньої вартості будуть мати IRR більшу ніж вартість r .

У тих випадках, коли важко обґрунтувати комерційну успішність інвестиційного проекту, застосовують так званий СВА-підхід (з англ. cost-benefit analysis), висвітлений у працях таких закордонних вчених, як Perkins, Boardman, Weimer, Vining, Layard, Glaister [31, с.87]. За його основу покладено зіставлення кількісно вимірюваних витрат з великою кількістю прямих і побічних переваг. Останні повинні враховувати відносну цінність очікуваних результатів як для організації, так і для окремих суспільних груп з різними рівнями доходів. Застосування на практиці СВА-підходу спричиняє значні витрати на етапі розробки альтернативних варіантів інвестування. Це пов'язано з необхідністю збирання та оброблення великого обсягу статистичних матеріалів, проведення соціологічних досліджень, використання висококваліфікованих спеціалістів.

Загалом, більшість наукових джерел висвітлює методи економічної оцінки інвестицій які придатні, насамперед, для здійснення теоретичних розрахунків і вивчення суті методів. Для економічного обґрунтування інвестицій на практиці стосовно конкретного виду економічної діяльності (конкретного підприємства) або певного проектного заходу важливо

забезпечити необхідну точність розрахунків. Тобто, для удосконалення методів оцінювання економічної ефективності інвестицій необхідно дослідити процес формування грошового потоку на підприємствах, а також враховувати його специфіку для визначення економічного ефекту від інвестування.

1.3 Підходи до підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблеми її реалізації в сучасних умовах

У міжнародній практиці прийнята наступна класифікація найбільш розповсюджених рішень щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності:

Обов'язкові інвестиції. Це інвестиційні рішення, які необхідні для можливості продовження діяльності підприємства (фірма). Як правило, у цей клас включаються інвестиційні рішення, спрямовані на зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище, на поліпшення умов праці співробітників фірми до рівня державних норм.

Інвестиційні рішення, спрямовані на зниження витрат. Це найбільш поширений тип інвестиційних рішень, який зумовлений високим рівнем конкурентної боротьби. У цей клас включаються інвестиційні рішення, спрямовані на вдосконалення технологій, що використовуються, підвищення якості продукції та послуг, поліпшення організації праці і управління.

Інвестиційні рішення, спрямовані на розширення та відновлення підприємства. Необхідність таких інвестицій викликана, насамперед, погіршенням стану активів унаслідок їхнього природного та морального старіння. Крім того, до цього класу інвестицій фірми вдаються при розширенні своєї діяльності, освоєнні нових товарів і послуг.

Інвестиційні рішення про придбання фінансових активів. Спектр рішень цього класу настільки широкий і різноманітний, що в ньому виокремилися окремі напрямки: а) інвестиційні рішення, спрямовані на утворення стратегічних альянсів; б) інвестиційні рішення, спрямовані на поглинання фірм; в) інвестиційні рішення,

спрямовані на використання складних (похідних) фінансових інструментів.

Інвестиційні рішення про освоєння нових послуг і ринків. Це найбільш різноманітний клас інвестиційних рішень.

Інвестиційні рішення, спрямовані на придбання нематеріальних активів. Потреба прискорення росту фірми і швидкого завоювання престижу її товарів і послуг на ринку може бути задоволена у різний спосіб, у тому числі і за рахунок франчайзингу, що полягає у придбанні прав, ліцензій, ноу-хау.

Структура інвестиційного потенціалу на підприємстві може бути подана як система, що складається з таких підсистем:

- підсистема інформаційно-аналітичного забезпечення, яка включає в себе: наявність інформаційного забезпечення підтримки прийняття інвестиційних рішень, особливості облікової політики підприємства; діючі на окремому підприємстві методики оцінки ефективності альтернативних інвестиційних проектів та алгоритми прийняття інвестиційних рішень, наявність та використання сучасного програмного забезпечення для реалізації бізнес-планування, автоматизації та стандартизації техніко-економічних розрахунків ефективності альтернативних інвестиційних проектів. Найвищим етапом розвитку цієї підсистеми є створення автоматизованої системи підтримки прийняття інвестиційних рішень (СППР), яка дозволить підвищити рівень ефективності інвестиційної діяльності підприємства, тим самим змінюючи величину інвестиційного потенціалу;

- підсистема стратегічних і тактичних інвестиційних цілей підприємства. Важливість цієї підсистеми визначається цільовою орієнтацією інвестицій, намаганням досягнути стратегічних переваг в конкурентній боротьбі;

- фінансово-ресурсна підсистема інвестиційного потенціалу, яка в себе включає склад, наявність та розміщення майна і фінансових ресурсів підприємства, які можуть бути трансформовані в інвестиційні ресурси, можливості мобілізації додаткових зовнішніх джерел для реалізації реальних та фінансових інвестиційних проектів;

– організаційно-економічна підсистема реалізації інвестиційних проектів

Ця підсистема визначає форми взаємодії учасників інвестиційних проектів, зафіксовані в проектних матеріалах підприємства з метою забезпечення реалізації проекту і можливості виміру витрат і результатів кожного учасника, пов'язаних з реалізацією проекту. Організаційно-економічна підсистема реалізації інвестиційних проектів, в свою чергу, включає:

а) нормативні документи, на основі яких здійснюється взаємодія учасників;

б) зобов'язання, прийняті учасниками в зв'язку з виконанням ними спільних дій по реалізації проекту, гарантії таких зобов'язань і санкції за їх порушення;

в) умови фінансування інвестицій, зокрема – основні умови кредитних угод (терміни кредиту, процентна ставка, періодичність сплати відсотків), умови договорів лізингу; облігаційних позик, цільового державного фінансування;

г) систему керування реалізацією проекту, що забезпечує (при можливих змінах умов реалізації проекту) належну синхронізацію діяльності окремих учасників, захист інтересів кожного з них і своєчасне коректування їхніх наступних дій з метою успішного завершення проекту;

д) заходи для взаємної фінансової, організаційної та іншої підтримки (надання тимчасової фінансової допомоги, позик, відстрочок платежів), включаючи умови державної підтримки;

Особиста складова інвестиційного потенціалу (людський фактор), яка визначає сукупність характеристик суб'єктів прийняття інвестиційних рішень. Зокрема, до таких характеристик відносяться психологічні, професійні, соціальні характеристики осіб, які відповідають за прийняття інвестиційних рішень.

Таким чином, інвестиційний потенціал підприємства виступає зовнішнім оточенням, середовищем прийняття інвестиційних рішень, реалізації фінансових

та реальних інвестицій. Величина, або рівень інвестиційного потенціалу, детермінують інвестиційну активність підприємства та її ступінь ефективності.

Якщо інвестиційний потенціал підприємства розглядати з позиції стратегічного управління, то він включатиме в себе комплекс характеристик, які визначають внутрішні умови діяльності (ресурсні та технологічні), а також нові методи управління майном підприємства.

Ефективність інвестиційної діяльності залежить від ступеня використання інвестиційного потенціалу господарюючим суб'єктом. Перелік основних екзогенних та ендогенних чинників, що впливають на інвестиційний потенціал промислового підприємства, наводиться в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні чинники впливу на інвестиційний потенціал підприємства

Екзогенні чинники	Ендогенні чинники
1. Макроекономічні чинники кон'юнктура економічного циклу; політична стабільність; рівень інфляції; фіскальна політика держави; грошово-кредитна політика НБУ; система законодавчого регулювання інвестицій; стан ринку цінних паперів 2. Регіональні чинники рівень розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні; рівень купівельної спроможності населення регіону; регіональні механізми сприяння інвестиціям, в тому числі наявність вільних економічних зон, система пільгового оподаткування. наявність ресурсного забезпечення в регіоні для реалізації інвестицій та рівень відносних цін на них в тому числі: динаміка і величина депозитних вкладень в банківську систему регіону; доступність банківських кредитів, лізингу; ціна праці та її продуктивність, наявність та ціни на сировину, доступ до обмежених стратегічних ресурсів; 3. Галузеві чинники рівень розвитку НДР в галузі; особливості технологічних процесів; рівень монополізму в галузі; наявність фінансово промислових груп, стратегічних альянсів в межах галузі	методи управління підприємством; організаційна структура підприємства ; рівень маркетингу на підприємстві; рівень управління виробництвом; рівень фінансового управління підприємством; стан інформаційного забезпечення підприємства професійні якості осіб які приймають інвестиційні рішення.

Ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності є вихідною базою, на основі якої формують інвестиційний механізм підприємств для реалізації поставлених в конкретному проекті цілей. За рахунок сформованих інвестиційних ресурсів підприємства здійснюють всі напрями і форми інвестиційної діяльності. Не тільки інвестиційна, а й вся господарська діяльність підприємств великою мірою залежить від характеру формування інвестиційних ресурсів. Змістом ресурсної складової інвестиційного механізму підприємств є визначення видів та обсягів інвестиційних ресурсів, необхідних підприємству; обґрунтування можливих і доцільних джерел їх формування; оцінювання вартості інвестиційних ресурсів; розроблення структури інвестиційних ресурсів та її оптимізація.

Всі джерела фінансування інвестиційних проектів підприємств можна поділити на дві групи: власні та позикові (рис. 1.1). Деякими вченими виділено і таку групу джерел фінансування інвестицій, як залучені [28, с.203].

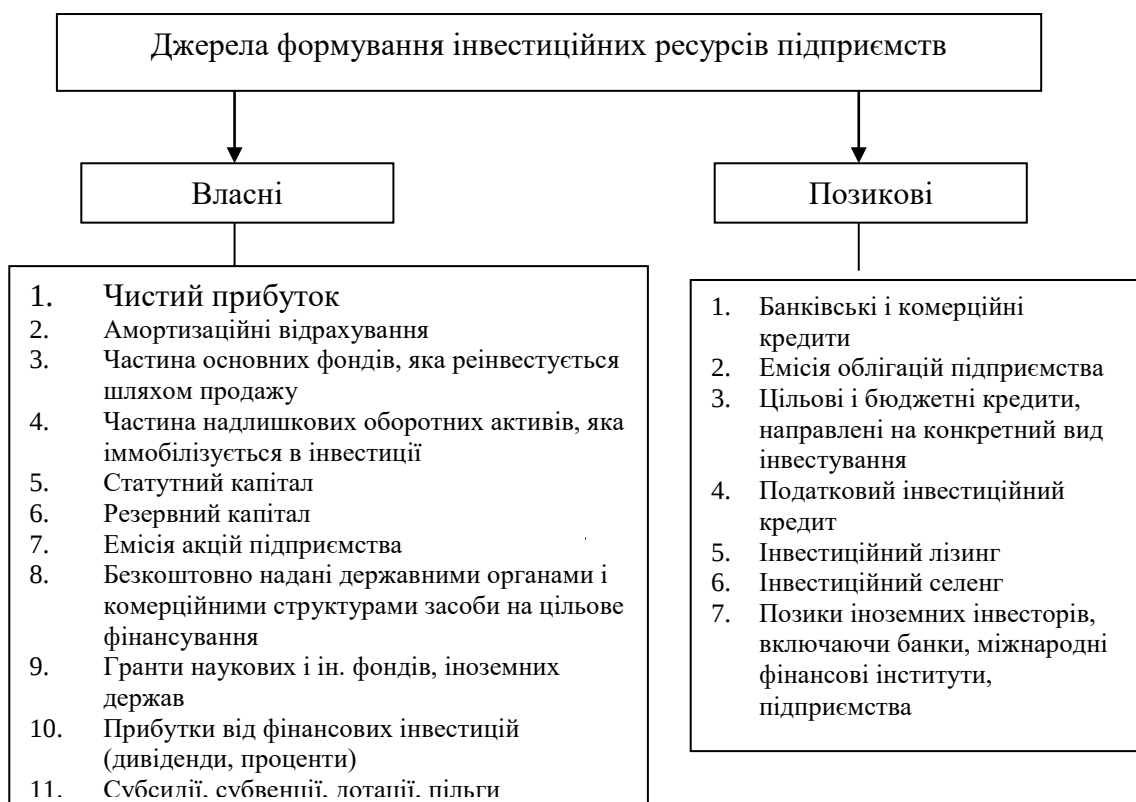

Рис. 1.1 Джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємств

В економічному і фінансовому аналізі інвестиційні ресурси розглядають виключно в грошовій формі, беручи до уваги що всі вони мають свою ринкову вартість і купуються за гроші. Тому оцінювання інвестиційної діяльності підприємств охоплює визначення обсягу інвестиційних ресурсів, джерел утворення, оцінювання їх вартості та впливу їх структури на ефективність інвестування і фінансовий стан підприємства.

Світова практика свідчить, що найпоширенішими джерелами інвестування природних монополій є: власні кошти підприємств, цільове фінансування за рахунок коштів державного бюджету, залучення для фінансування великомасштабних проектів коштів кредитних організацій (СБРР, МБРР, МВФ), приватизація частини активів компаній або передання функцій управління державними корпоративними правами іншим суб'єктам ринку на конкурсній основі за умови фінансування певних інвестиційних програм, випуск галузевими державними структурами облігацій, іноземні інвестиції [33, с.42]. Власні кошти підприємства, насамперед це – чистий прибуток та амортизаційні відрахування, є найбільш природним і доступним джерелом інвестиційних ресурсів. Найважливішими перевагами власного капіталу є те, що для нього характерні простота використання, висока віддача за критерієм норми прибутку на вкладений капітал, оскільки його залучення не вимагає витрат. Тобто немає необхідності платити відсотки за позиками, оформляти заставу майна або гарантію поручителя. Це своєю чергою забезпечує фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність в довготерміновому періоді та, відповідно, зниження ризику банкрутства.

Однак, джерела власних коштів характеризуються обмеженістю, що зменшує можливість розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства в періоди сприятливої кон'юнктури ринку. Не використовується можливість приросту рентабельності власного капіталу шляхом залучення позикового. Як джерело власних інвестиційних ресурсів може використовуватись резервний фонд підприємства. Відповідно до чинного законодавства суб'єкти господарювання мають можливість створювати

резервний фонд у розмірі не меншому ніж 25 % від статутного капіталу за рахунок відрахувань не менших як 5% чистого прибутку. Проте сьогоднішні законодавчо ще не урегульовано терміни створення такого фонду, а також не визначено правила та порядок витрачання коштів фонду [34, с.163].

Важливим напрямком політики підприємства і держави в напрямку збільшення власних інвестиційних ресурсів підприємств є виважена методика амортизаційних відрахувань.

Отже, змінюючи ставки та порядок амортизаційних відрахувань, державні регулюючі органи визначають ту частину чистого прибутку, яка може бути вивільнена від податків введенням до витрат виробництва, а потім використана для фінансування інвестицій.

Податково-бюджетна політика держави полягає у встановленні системи різних видів податків, що визначають такий перерозподіл доходів юридичних та фізичних осіб країни, який держава вважає оптимальним для формування прибуткової частини бюджету та збереження у підприємств і підприємців ринкових стимулів до роботи та отримання прибутку. Зменшення податкових ставок само по собі приваблює не тільки вітчизняних, але й закордонних інвесторів. Але, як показує досвід інших країн, низькі податкові ставки доцільно використовувати для науково-дослідних робіт та виробництв з високотехнологічним обладнанням, тобто діяльності, яка приносить доходи після певного проміжку часу [5, с.64]. Для інших видів підприємницької діяльності такий стимул не буде відчутний відразу, бо він збільшуватиме доходи протягом наступних років.

Ефективною державною політикою в напрямку стимулювання інвестиційної діяльності підприємств було б зменшення оподаткованого прибутку на ту його частину, яка спрямована на фінансування інвестицій в ресурсозберігаючі технології, за умови повного використання нагромаджених амортизаційних відрахувань.

Ще одним стимулом для збільшення інвестицій може стати зменшення оподаткованого прибутку на певний відсоток інвестиційних витрат. Тобто, від

зменшення податкових ставок одержує дохід тільки таке підприємство, яке здійснює інвестиції. Якщо зменшення ставок податку на прибуток є надто болісним та збитковим для державного бюджету, то альтернативою цьому можуть бути податкові канікули [6, с.158].

Обидва вищевказані напрямки для держави є вигіднішими ніж загальне зменшення податкових ставок. Однак недоліком цих методів є те, що вони не можуть застосовуватись для збиткових підприємств.

Одним з шляхів збільшення джерел фінансування може бути відтермінування сплати податку на прибуток на певний період, тобто надання податкового інвестиційного кредиту. Відтермінована сума податку компенсується у цьому випадку у вигляді додаткових надходжень податку через загальне зростання прибутку у майбутньому. Звичайно, такий безпроцентний кредит податкові органи повинні надавати ретельно відібраним підприємствам, укладаючи з ними відповідну угоду. Вимогами до таких підприємств повинні бути: систематичне отримання прибутку; використання вивільнених коштів на впровадження інноваційних та ресурсозберігаючих проектів, які б підвищували техніко-економічні показники виробництва, сприяли б зростанню прибутку.

На практиці фінансування інвестицій лише з власних джерел рідкісне та малоефективне явище, оскільки воно потребує збігу потреб з можливостями. Інвестору необхідно, щоб його вільні кошти, які не приносять йому прибутку, вищого за середній, мали обсяг достатній для інвестування життєвого циклу об'єкта.

Все більш поширеним джерелом фінансування інвестицій стає позиковий капітал, який є грошовими коштами, що надаються в борг на умовах повернення, платності та терміновості. Позитивними особливостями використання позикових коштів є можливість їх залучення у великих обсягах, а також суворий зовнішній контроль за їх використанням. Ефективність використання таких джерел фінансування інвестиційної діяльності, як кредити, значною мірою визначається інфляційною динамікою, а також ефективністю

банківської системи в країні. З метою фінансування інвестиційних проектів, як правило, використовують банківський, державний та іноземний кредити [15, с.236].

Вплив грошово-кредитної політики держави на умови формування інвестиційних ресурсів полягає в регулюванні грошового обігу і роботи банківської системи, яка репродукує збільшення коштів в економіці. До основних інструментів грошово-кредитного регулювання належать [16, с.153]:

- облікова ставка НБУ, за якою він продає кредитні ресурси комерційним банкам, збільшуючи чи зменшуючи обсяги кредитних джерел для фінансування інвестицій;
- норми страхових резервів, які зобов'язані мати комерційні банки й тим самим відволікати певну частину своїх коштів від активного використання для кредитування та інвестування;
- операції з державними цінними паперами на відкритому ринку;
- рефінансування та облікові операції;
- політика вибіркового кредитування;
- політика обмінного курсу національної валюти.

Встановлюючи вигідні умови (у вигляді ціни чи дивідендів) для своїх цінних паперів, держава стимулює їх купівлю юридичними та фізичними особами і цим зменшує кількість вільних грошей, які можуть бути використані для кредитування інвестицій через банківську систему. Погіршуючи ж цінові та дивідендні умови продажу своїх цінних паперів, держава стимулює їх викуп у юридичних та фізичних осіб. У результаті цього в останніх з'являються додаткові кошти, які через банківську систему або безпосередньо використовуються для фінансування інвестицій.

Лізинг як один з видів фінансування підприємницької діяльності у сфері інвестування є вигідним не лише суб'єктам господарювання, але й державі. Підприємствам лізинг дає змогу оперативно і гнучко вирішувати виробничі завдання з використанням найновішої техніки, сплачуючи її вартість поступово, а отже, не залучаючи кредитів.

Висновки до розділу 1

Визначено, що інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес формування та використання інвестиційних ресурсів, які залучаються в процесі інвестування та збалансований відповідно до визначених параметрів інвестиційної програми на основі вибору ефективних об'єктів інвестування.

Ефективне управління інвестиційною діяльністю передбачає поєднання динамічного, предметного та функціонального підходів. Показники економічної оцінки ефективності інвестиційної діяльності поділяють на дві групи:

- перша група – показники традиційних методів, які базуються на принципах бухгалтерського обліку та звітності: період окупності інвестиції, облікова ставка дохідності;
- друга група показників враховують зміну вартості коштів у часі: чиста теперішня вартість, індекс дохідності, внутрішня норма прибутку, дисконтований період окупності інвестиції.

Ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності є вихідною базою, на основі якої формують інвестиційний механізм підприємств для реалізації поставлених в конкретному проєкті цілей.

Плануючи інвестиційну діяльність підприємства, проводять всі види функціональних оцінок інвестиційних проєктів, вартісну оцінку необхідних інвестиційних ресурсів, оцінюють вплив можливих позитивних і негативних факторів на ефективність інвестування, формують систему показників, певних значень яких заплановано досягнути в результаті реалізації інвестицій. Завданнями організації інвестиційної діяльності на підприємстві є: забезпечення узгодженої взаємодії виконавців, ефективного розподілу інформації, гнучкості використання ресурсів, розподіл повноважень, визначення відповідальності за прийняття рішень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Пирятинський сирзавод»

На сьогодні ринок сирів України активно розвивається, виробники сирів нараховують десятки найменувань та видів вирів, також відзначається чимала чисельність національних виробників, а також присутній імпорту сирів. Але лише обрані та найбільш потужні підприємства можуть запровадити стандарти виробництва та визначати ключові тенденції розвитку галузі в цілому. Саме таким виробником і є ТОВ «Пирятинський сирзавод», який виробляє продукції під торговою маркою «Пирятин». Підприємство має свої усталені традиції виробництва сирів та багаторічний досвід роботи, підприємство засновано в 1920 році. В 2005 році сирзавод входить до складу крупного холдингу «Молочний Альянс»

Місце розташування: вул. Сумська, буд. 1, м. Пирятин, Полтавська обл.

Успішність діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» побудовано на трьох складових:

- багаті традиції з виробництва сирів та досвід роботи в даній сфері;
- висока професійність кадрового складу підприємства, командних та вболівання за справу;
- найбільш сучасне технологічне оснащення підприємства, що забезпечується за рахунок успішного здійснення інвестиційної діяльності та постійного інвестиційного розвитку підприємства.

Основною особливістю та ключовою перевагою підприємства на ринку – це є виробничий процес, сири ТОВ «Пирятинський сирзавод» виготовляються лише із натурального молока, сухі суміші та домішки у виробництві гне

використовуються. Основними напрямками виробництва продукції сир заводу є тверді та плавлені сири. Додатковими виробничими напрямками є виробництво вершкового масла, цільномолочної продукції та сухої демінералізованої молочної сироватки. З метою стабільного забезпечення ТОВ «Пирятинський сирзавод» холодом здійснено реконструкцію компресорного цеху. Введено в діяльність підприємства сучасне японське обладнання, яке дає змогу мінімізувати витрати енергоресурсів, що призведе до зменшення собівартості продукції. Організаційну структуру управління ТОВ «Пирятинський сирзавод» наведемо на рис. 2.1.

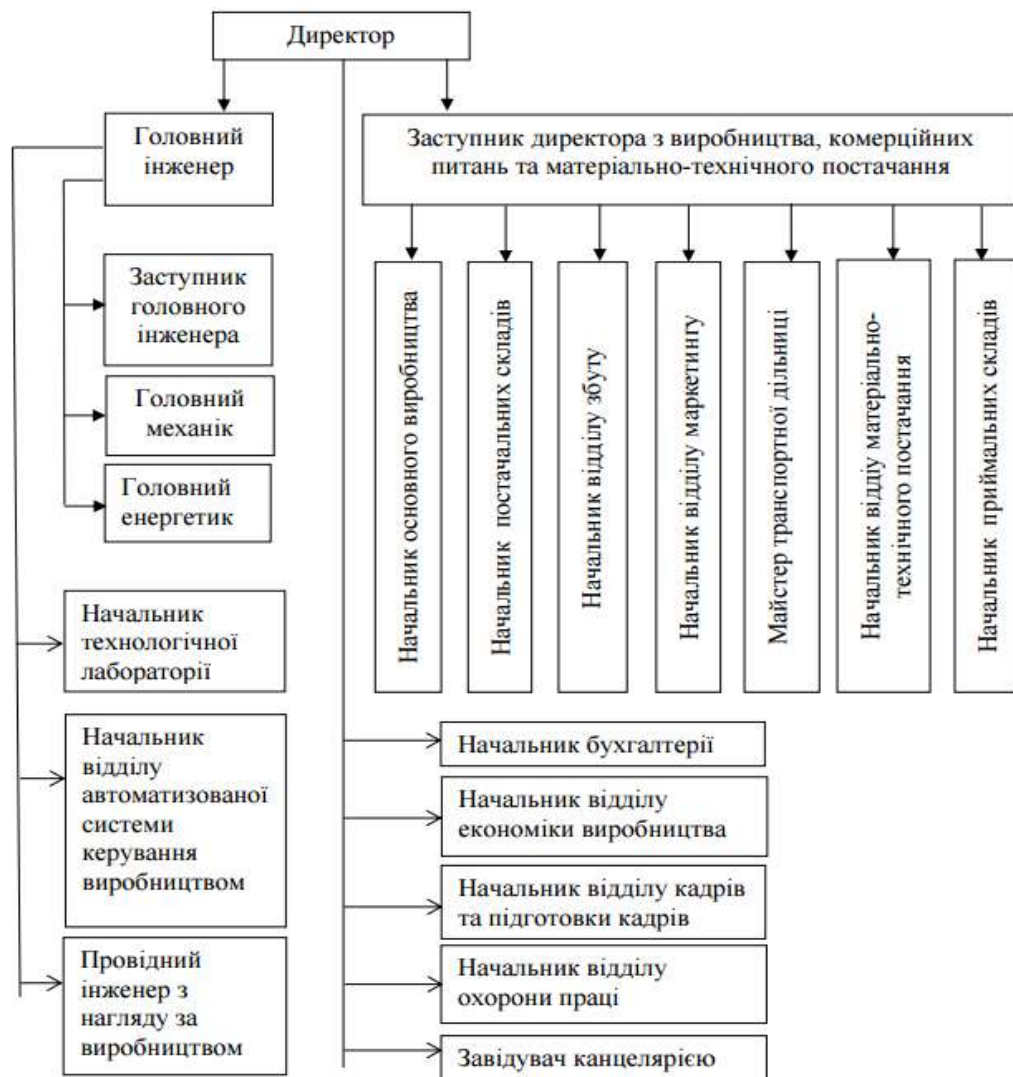

Рис. 2.1 Організаційна структура управління ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ТОВ «Пирятинський сирзавод» здобув сертифікати Халяль (KAS Certification та Halal Global Ukraine), що дало змогу розширити експортну діяльність підприємства. Основною продукцією на експорт виступає: суха демінералізована молочна сироватка, сухе цільне молоко, сирний продукт та тверді сири.

Ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» проаналізуємо за показниками, які наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Основні показники фінансово-господарської діяльності
ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.**

Показник	Роки			Абс. відхилення		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід	1371020	1404740	1753605	33720	348865	2,46	24,83
Собівартість реалізованої продукції	1242015	1340406	1526469	98391	186063	7,92	13,88
Валовий прибуток	129005	64334	227136	-64671	162802	-50,13	253,06
Фінансовий результат від операційної діяльності	64229	-13414	160257	-77643	173671	-120,88	1294,70
Чистий фінансовий результат	37602	-42257	113548	-79859	155805	-212,38	368,71
Рентабельність продажів, %	2,74	-3,01	6,48	-5,75	9,48		
Рентабельність сукупних активів, %	7,49	-6,71	15,91	-14,19	22,62		
Витрати на оплату праці	72072	78129	86170	6057	8041	8,40	10,29
Чисельність, осіб	612	610	588	-2	-22	-0,33	-3,61
Основні засоби	99195	98612	85683	-583	-12929	-0,59	-13,11
Витрати на 1 грн. доходу, грн.	0,97	1,03	0,95	0,06	-0,07	6,23	-7,14
Фондовіддача основних засобів	13,82	14,25	20,47	0,42	6,22	3,07	43,67
Місткість основних засобів	0,07	0,07	0,05	0,00	-0,02	-2,97	-30,40
Озброєність основними засобами	162,08	161,66	145,72	-0,42	-15,94	-0,26	-9,86

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Середня заробітна плата, грн./чол.	9813,73	10673,36	12212,30	859,64	1538,94	8,76	14,42
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	2240,23	2302,85	2982,32	62,62	679,47	2,80	29,51

Відповідно до інформації з табл. 2.1 видно, що чистий дохід у 2020-2022 рр. має тенденцію до зростання на 33720 тис. грн. (2,46%) порівняно з 2020 роком, у 2022 році – на 348865 тис. грн. (24,83%) порівняно з 2021 роком. У 2021 році чистий дохід має незначні темпи зростання, що обумовлено запровадженням карантинних заходів та зменшенням доходів населення, що призвело до скорочення споживання сирів. Позитивним є значне нарощення виробництва у 2022 році, це свідчить, що навіть під час воєнного стану підприємство не призупиняє діяльність, а, навпаки, нарощує потужності та обсяги виробництва для забезпечення населення необхідною молочною продукцією.

При цьому собівартість продукції у 2021 році має вищі темпи зростання, ніж чистий дохід, - 7,92%, у 2022 році собівартість зростає на 13,88%. Відповідно до збільшення обсягів виробництва ТОВ «Пирятинський сирзавод» відбувається зростання собівартості у 2021 році на 7,92% порівняно із 2020 роком, а у 2022 році на 13,88% порівняно із 2021 роком (менші темпи зростання собівартості у 2022 році, ніж чистого доходу є позитивним). Оскільки, чистий дохід зростає вищими темпами, аніж собівартість виробництва продукції. Дана тенденція темпів зростання призвела до скорочення валового прибутку у 20221 році на 64671 тис. грн., або на 50,13%, а в 2022 році валовий прибуток зростає на 162802 тис. грн., або на 253,06%.

У 2021 році фінансові результати від операційної діяльності мали від’ємне значення -13414 тис.грн., що вказує на збитковість основної операційної діяльності досліджуваного підприємства. 2022 рік операційна діяльність принесла 160257 тис. грн. за рахунок зростання чистого доходу та

оптимізації витрат на здійснення операційної діяльності.

Негативним також є зменшення чистого фінансового результату діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» із 37602 тис. грн. у 2020 році до -42257 тис. грн. у 2021 році, темпи спадання становлять 79859 тис. грн. та 212,38%. Динаміка чистого доходу та собівартості продукції наведена на рис. 2.2.

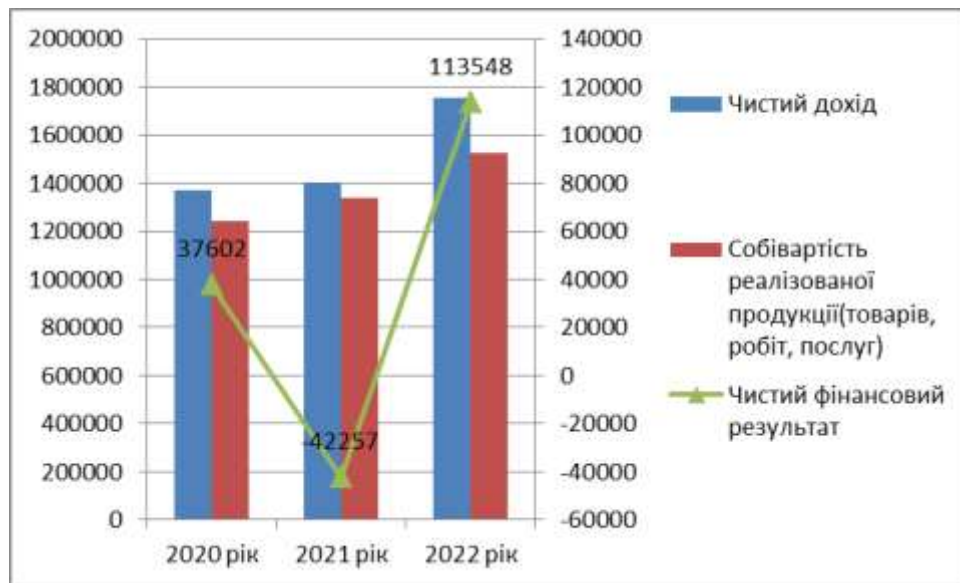

Рис. 2.2 Динаміка фінансових результатів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Із рис. 2.2, чистий фінансовий результат значно зростає із 37602 тис. грн. у 2020 році до 113548 тис. грн. у 2022 році. Діяльність у 2021 році була збитковою – 42257 тис. грн. чистого збитку.

Через вплив вище вказаних показників значно зменшилась рентабельність продаж ТОВ «Пирятинський сирзавод» із -2,74 у 2020 році до -3,01% у 2021 році, рентабельність сукупних активів спадає із 7,49% у 2020 році до -6,71% у 2021 році. За результатами діяльності у 2022 році рентабельність продаж вказує, що із кожної гривні чистого доходу було отримано 0,0648 грн. чистого прибутку, а із 1 грн активів 0,1591 грн. чистого прибутку. У 2022 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» отримує чисті прибутки, тому показники рентабельності значно зростають та мають найвищі значення за досліджуваний

період.

Фонд оплати праці має рівномірні темпи зростання на 6057 тис. грн., або на 8,4% у 2021 році, на 8049 тис. грн., або на 10,29%. При цьому середня заробітна плата у 2022 році має вищі темпи зростання на 14,42% порівняно із фондом оплати праці за рахунок скорочення персоналу на 2 особи у 2021 році та на 22 особи у 2022 році.

Витрати на 1 грн. чистого доходу від реалізації у 2022 році мають тенденцію до скорочення із 0,99 у 2020 році до 0,95 у 2022 році, що вказує на покращення операційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод». У 2021 році повні витрати перевищують чисті доходи підприємства – даний показник складає 1,03. Отже, у 2021 році повні витрати перевищують чисті доходи на 3%.

Основні засоби ТОВ «Пирятинський сирзавод» зменшуються на 0,59% у 2021 році порівняно із 2020 роком та на 13,11% у 2022 році. Можна зробити висновок про скорочення виробничих потужностей підприємства із 99195 тис. грн. у 2020 році до 85683 тис. грн. у 2022 році.

Позитивним є збільшення віддачі основних фондів ТОВ «Пирятинський сирзавод» із 13,82 у 2020 році до 20,47 у 2022 році – зростає чистий дохід на 43,67% на 1 грн. основних засобів. Динаміку зміни основних показників ефективності використання основних засобів показано на рис. 2.3.

Із рис. 2.3 видно, що у 2022 році показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» мають наступну тенденцію у 2022 році:

- фондівіддача зростає на 6,22, або на 43,67%;
- місткість основних засобів зменшується на 0,02, або на 30,4%;
- озброєність основних засобів спадає на 15,94, або на 9,86% за рахунок зменшення чисельності персоналу та скорочення основних засобів підприємства.

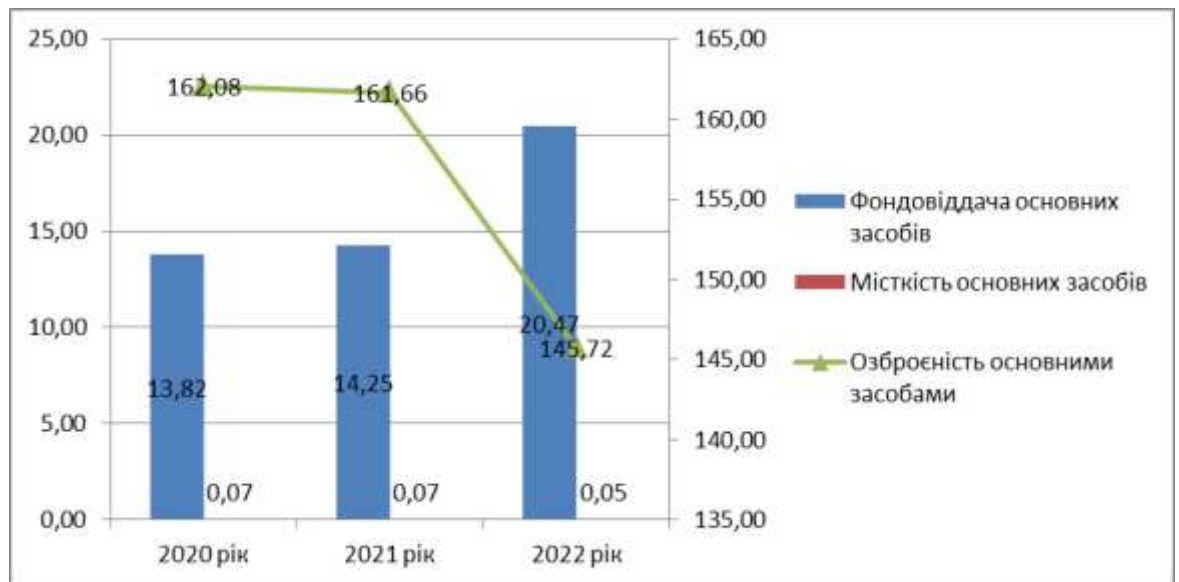

Рис. 2.3 Динаміка зміни показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.

Продуктивність праці ТОВ «Пирятинський сирзавод» зростає із 2240,32 тис. грн/особу у 2020 році до 2982,32 тис. грн/особу у 2022 році за рахунок скорочення чисельності персоналу та одночасного зростання чистих доходів підприємства.

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка горизонтального аналізу балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Назва показника	Роки			Абс.відх.		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи	103041	103445	107725	404	4280	0,39	4,14
Основні засоби:	99195	98612	85683	-583	-12929	-0,59	-13,11
первісна вартість	303872	314951	323315	11079	8364	3,65	2,66
Знос	179058	216339	237632	37281	21293	20,82	9,84
Інші необоротні активи	3846	2687	21059	-1159	18372	-30,14	683,74
II. Оборотні активи	399323	526432	606013	127109	79581	31,83	15,12

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси	142425	263317	207823	120892	-55494	84,88	-21,07
Виробничі запаси	25181	28628	49441	3447	20813	13,69	72,70
Незавершене виробництво	15369	14116	3730	-1253	-10386	-8,15	-73,58
Готова продукція	101529	220463	154405	118934	-66058	117,14	-29,96
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	96960	100643	156834	3683	56191	3,80	55,83
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	9053	17227	8006	8174	-9221	90,29	-53,53
з бюджетом	13108	6814	4055	-6294	-2759	-48,02	-40,49
із внутрішніх розрахунків	41207	92810	110861	51603	18051	125,23	19,45
Інша поточна дебіторська заборгованість	2765	2110	1122	-655	-988	-23,69	-46,82
Гроші та їх еквіваленти	89403	40871	113022	-48532	72151	-54,28	176,53
Інші оборотні активи	4321	2545	4130	-1776	1585	-41,10	62,28
Пасив							
I. Власний капітал	122258	78730	191813	-43528	113083	-35,60	143,63
Зареєстрований капітал	13350	13350	13350	0	0	0,00	0,00
Резервний капітал	2507	2507	2507	0	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	106352	62845	175949	-43507	113104	-40,91	179,97
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	89329	102921	184595	13592	81674	15,22	79,36
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	290777	448226	337330	157449	-110896	54,15	-24,74
Короткострокові кредити банків	93424	83514	62336	-9910	-21178	-10,61	-25,36
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	696	306	3141	-390	2835	-56,03	926,47
за товари, роботи, послуги	79426	91004	70364	11578	-20640	14,58	-22,68
за розрахунками з бюджетом	1134	1077	3738	-57	2661	-5,03	247,08
за розрахунками зі страхування	1092	1021	1464	-71	443	-6,50	43,39
за розрахунками з оплати праці	3900	3828	5003	-72	1175	-1,85	30,69
за одержаними авансами	3590	413	444	-3177	31	-88,50	7,51
із внутрішніх розрахунків	97363	255896	175517	158533	-80379	162,83	-31,41
Поточні забезпечення	7386	7984	10509	598	2525	8,10	31,63
Інші поточні зобов'язання	2763	3180	4811	417	1631	15,09	51,29
Баланс	502364	629877	713738	127513	83861	25,38	13,31

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод» показав наступне:

- активи ТОВ «Пирятинський сирзавод» у 2021 році порівняно із 2020 роком зростають на 127513 тис. грн., або на 25,38%, дані зміни відбулися за рахунок збільшення оборотних активів на 127109 тис. грн., або на 31,83% за рахунок зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на 3683 тис. грн., або на 3,8%; необоротні активи зростають на 404 тис. грн., або на 0,39%;

- у 2022 році порівняно із 2021 роком активи ТОВ «Пирятинський сирзавод» зростають на 83861 тис. грн., або на 13,31% за рахунок збільшення а дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги підприємства на 56191 тис. грн., або на 55,83%; необоротні активи зростають на 4280 тис. грн., або на 4,14%.

В цілому аналіз активів показав, що на підприємстві у 2022 році значно зростає вартість інших необоротних активів на 683,74%, запаси мають тенденцію до скорочення на 21,07%, однак запаси товарів збільшуються на 124,55%, що свідчить про значні запаси на складах; дебіторська заборгованість за роботи, товари зростає наполовину, що свідчить про погіршення розрахунків з дебіторами підприємства; позитивним є значне зростання грошових коштів на 176,53%, що позитивно вплине на ліквідність та платоспроможність досліджуваного підприємства.

За аналізом пасивів ТОВ «Пирятинський сирзавод» у 2022 році можна відмітити позитивну тенденцію зростання власного капіталу на 143,63% за рахунок зростання нерозподіленого прибутку, що позитивно вплине на фінансову стійкість підприємства; довгострокові зобов'язання зростають на 79,36%; поточні зобов'язання та забезпечення зменшуються на 24,74%.

Вертикальний аналіз балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод» наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка вертикального аналізу балансу ТОВ «Пирятинський
сирзавод» за 2020-2022 рр., %**

Назва показника	Роки			Абс.відх.	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
I. Необоротні активи	20,51	16,42	15,09	-4,09	-1,33
Основні засоби:	19,75	15,66	12,00	-4,09	-3,65
первісна вартість	60,49	50,00	45,30	-10,49	-4,70
Знос	35,64	34,35	33,29	-1,30	-1,05
Інші необоротні активи	0,77	0,43	2,95	-0,34	2,52
II. Оборотні активи	79,49	83,58	84,91	4,09	1,33
Запаси	28,35	41,80	29,12	13,45	-12,69
Виробничі запаси	5,01	4,55	6,93	-0,47	2,38
Незавершене виробництво	3,06	2,24	0,52	-0,82	-1,72
Готова продукція	20,21	35	21,63	14,79	-13,37
Товари	0,07	0,02	0,03	-0,05	0,02
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	19,30	15,98	21,97	-3,32	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1,80	2,73	1,12	0,93	-1,61
з бюджетом	2,61	1,08	0,57	-1,53	-0,51
із внутрішніх розрахунків	8,20	14,73	15,53	6,53	0,80
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,55	0,33	0,16	-0,22	-0,18
Гроші та їх еквіваленти	17,80	6,49	15,84	-11,31	9,35
Витрати майбутніх періодів	0,02	0,01	0,02	-0,01	0,01
Інші оборотні активи	0,86	0,40	0,58	-0,46	0,17
Баланс	100	100	100	0	0
Пасив					
I. Власний капітал	24,34	12,50	26,87	-11,84	14,38
Зареєстрований (пайовий) капітал	2,66	2,12	1,87	-0,54	-0,25
Додатковий капітал	0,01	0,00	0,00	-0,01	0,00
Резервний капітал	0,50	0,40	0,35	-0,10	-0,05
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	21,17	9,98	24,65	-11,19	14,67
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	17,78	16,34	25,86	-1,44	9,52
Інші довгострокові зобов'язання	17,78	16,34	25,86	-1,44	9,52
Усього за розділом II	17,78	16,34	25,86	-1,44	9,52
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	57,88	71,16	47,26	13,28	-23,90
Короткострокові кредити банків	18,60	13,26	8,73	-5,34	-4,53

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	0,14	0,05	0,44	-0,09	0,39
--	------	------	------	-------	------

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
за товари, роботи, послуги	15,81	14,45	9,86	-1,36	-4,59
за розрахунками з бюджетом	0,23	0,17	0,52	-0,05	0,35
за розрахунками зі страхування	0,22	0,16	0,21	-0,06	0,04
за розрахунками з оплати праці	0,78	0,61	0,70	-0,17	0,09
за одержаними авансами	0,71	0,07	0,06	-0,65	-0,01
із внутрішніх розрахунків	19,38	40,63	24,59	21,25	-16,04
Поточні забезпечення	1,47	1,27	1,47	-0,20	0,20
Інші поточні зобов'язання	0,55	0,50	0,67	-0,05	0,17
Баланс	100	100	100	0	0

Із табл. 2.3 вертикального аналізу балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод», видно, що в структурі активів переважають оборотні активи, частка яких незначно коливалася протягом досліджуваного періоду із 79,49% у 2020 році до 84,91% у 2022 році. Негативним є динамічне зменшення частки основних засобів підприємства: у 2020 році – 19,75%, у 2021 році – 15,66%, у 2022 році – 12%, що свідчить про зменшення інвестування коштів у розвиток виробничої бази підприємства.

Далі проведемо аналіз пасивів підприємства. Можемо відмітити позитивну тенденцію до зменшення довгострокових зобов'язань підприємства у 2021 році на 1,44% порівняно із 2020 роком та зростання на 9,52% порівняно із 2021 роком.

Частка власного капіталу в цілому зростає і складає: у 2020 році 24,34%, у 2021 році – 12,5%, а у 2022 році – 26,87%. Однак, дана частка власного капіталу не забезпечить фінансову стійкість підприємства. Оптимальним вважається, коли власний капітал становить не менше 50% пасивів. В 2020 році за рахунок власного капіталу фінансувалося 24,34%, а в 2022 році – 26,87% пасивів, дане фінансування становить загрозу платоспроможності досліджуваного підприємства. За 2020-2022 роки у структурі пасивів

переважають поточні зобов'язання, частка яких у 2020 році становила 57,88%, а в 2022 році – 47,26%. Отже, структура пасиву підприємства не є оптимальною та не забезпечить відповідну фінансову стійкість, яка виступає вагомим фактором здійснення інвестиційної діяльності за рахунок залучених та позикових коштів. Для майбутніх інвесторів важливим є висока ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість та прибутковість діяльності в цілому.

2.2 Оцінка інвестиційної діяльності підприємства

Досліджуваний період для ТОВ «Пирятинський сирзавод», як і для всієї молочної галузі характеризується значними труднощами внаслідок падіння економіки та нестабільної політичної ситуації в країні. Перспективи розвитку галузі залежать від ефективно побудованих партнерських відносин всіх учасників ринку. Встановлення оптимального ціноутворення дасть змогу стабілізувати діяльність підприємств молочної галузі та господарств, що займаються вирощуванням поголів'я молочного стада. Проблемами галузі є зниження поголів'я та надоїв молока, як основної сировини для молочних підприємств. Отже, зовнішніми факторами розвитку підприємств є стабілізація відносин між господарствами на державному рівні, мотивація до вирощування молочних корів, що буде виступати підґрунтям забезпечення сировиною виробників молочної продукції.

Керівництво ТОВ «Пирятинський сирзавод» постійно досліджує фактори зовнішнього середовища, які можуть негативно вплинути на діяльність підприємства та знизити ефективність виробництва в майбутньому. На рівні управління холдингом «Молочний альянс» визначають стратегічні напрямки розвитку кожного із підприємств холдингу, керівництво підприємств розробляє власну інвестиційну стратегію та визначає пріоритетні напрямки інвестування. На ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізація інвестиційних проєктів відбувається здебільшого за рахунок власних коштів, і лише частково за рахунок залучених позикових коштів.

Необхідно відмітити, що на сьогодні інвестиційні ризики підприємства є дуже високими через ведення воєнних дій на території України, можливості ракетних обстрілів та пошкодження майна ТОВ «Пирятинський сирзавод». Але, і в цих умовах підприємство продовжує ефективно працювати та інвестувати кошти у розвиток.

Основними інвестиційними проектами, які було реалізовано ТОВ «Пирятинський сирзавод» виступають:

- в 2020 році підприємство придбало автомат фасовки плавленого сиру (брикети) та розпочато будівництво очисних споруд;
- в 2021 році підприємство інвестувало кошти в ному пакувальну машину (для пакування головок твердого сиру) Cryovac SVS45. Також завершено будівництво нових локальних очисних споруд, будівництво яких розпочато в 2020 році;
- в 2022 році підприємство придбало електрогенератор Kohler B900, що дав змогу працювати та підтримувати належні температурні режими в період відключення електроенергії.

На 2022 рік стратегію діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» є нарощення експортних можливостей підприємства і розширення українського ринку. Зростання внутрішнього ринку планується за рахунок оновлення асортименту твердих сирів завдяки оновленню смаків та поживної цінності для споживачів. Задля цього ТОВ «Пирятинський сирзавод» постійно проводить науково-технічні дослідження та розробки, запроваджує технологічні та організаційні зміни. Дані дослідження мають приносити додаткові прибутки та ліквідувати технологічне відставання, сприяти успішному просуванню продукції та підтримувати конкурентоспроможність, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках сирів.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» інвестує значні кошти для вдосконалення рецептур, які спрямовані на досконалий смак сирів. Продовжується виробництво плавлених сирів із оновленням смаків.

Наступним немало важливим напрямком інвестування коштів ТОВ

«Пирятинський сирзавод» є реклама, яка потребує значного вкладання коштів в інноваційні методи просування сирів на ринок та донесення до споживачів корисних властивостей натурального складу сирів ТМ «Пирятин».

З метою аналізу інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», необхідно розглянути кількість найменувань продукції, що виробляє підприємство, кількість нових продуктів та коефіцієнт оновлення асортименту за 2020-2022 роки. Результати аналізу динаміки рівня оновленості асортименту приведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка рівня оновленості продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Абс.відхилення		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1. Кількість найменувань асортиментних груп продукції на початок року	27	30	32	3	2	11,11	6,67
2. Кількість найменувань нових видів продукції, які введено у поточному році	3	2	5	-1	3	-33,33	150,00
3. Коефіцієнт оновленості товарного асортименту	0,11	0,07	0,16	-0,04	0,09	-40,00	134,38

З даних табл. 2.4 видно, що коефіцієнт оновленості має тенденцію до зростання із 0,11 у 2020 році до 0,16 у 2022 році. В загальному в 2020 році було введено 3 нових види продукції, а 2021 році – 2, а в 2022 році – 5 видів продукції (за рахунок оновлення асортименту плавлених сирів).

Отже, асортимент продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» щорічно оновлюється, додаються нові види та смаки продукції. Додаючи нові види продукції, поступово вилучає старі види продукції, які користуються найменшим попитом. Відділ маркетингу та реклами ТОВ «Пирятинський сирзавод» пропонує свої рекомендації з організації реалізації нової конкурентоздатної продукції в необхідній кількості й в оптимальний термін.

На основі звіту про рух грошових коштів визначимо надходження та витрати від інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка витрат на інвестиційну діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Назва показника	Роки			Абс.відх.		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Інвестиції в оновлення продукції	15820	14922	15537	-898	615	-5,68	4,12
Витрати на науково-дослідні роботи	4494	4851	5428	357	577	7,95	11,89
Інвестиції в оновлення виробничої бази	16222	13684	11539	-2538	-2145	-15,64	-15,68
Всього	36535	33457	32504	-3078	-953	-8,42	-2,85

Із табл. 2.5 видно, що витрати на інвестиційну діяльність за 2020-2022 роки поступово скорочуються із 36535 тис. грн. у 2020 році до 32504 тис. грн. у 2022 році. Скорочення у 2021 році становило 3078 тис. грн., або 8,42%, а в 2022 році 953 тис. грн., або 2,85%. При цьому у 2022 році можна відмітити зростання витрат на науково-дослідні роботи на 577 тис. грн., або 11,89% та на оновлення продукції – 615 тис. грн., або 4,12%, інвестиції в оновлення виробничої бази скоротилися на 2538 тис. грн., або 15,68% (таке скорочення обумовлено високими ризиками інвестування у основні засоби через можливість ракетних обстрілів та пошкодження майна підприємства). Однак, позитивним є те, що підприємство продовжує розвивати інвестиційну діяльність: проводити наукові дослідження щодо розробки нових видів сирів та вдосконалювати та оновлювати наявний асортимент навіть у період воєнного часу.

Структура витрат на інвестиційну діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» наведена в табл. 2.6.

Відповідно до аналізу структури витрат на інвестиційну діяльність видно, що найбільша частка витрат спрямовується на оновлення асортименту та виробничої бази підприємства. У 2020 році інвестиції в оновлення продукції склали 43,3%, а у виробничу базу – 44,4%. Поступово зростає частка витрат на

науково-дослідні роботи, що вказує на інноваційний розвиток підприємства та проведення досліджень щодо розробки нових видів сирів. Частка витрат на науково-дослідні роботи зросла із 12,3% у 2020 році, до 16,7% у 2022 році, загальний відсоток зростання даної частки становить 4,4%.

Таблиця 2.6

Структура витрат на інвестиційну діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр., %

Показник	% структури 2020 року	% структури 2021 року	% структури 2022 року	Відхилення (+,-)		
				2021 / 2020	2022/ 2020	2022/ 2021
Інвестиції в оновлення продукції	43,3	44,6	47,8	1,3	4,5	3,2
Витрати на науково-дослідні роботи	12,3	14,5	16,7	2,2	4,4	2,2
Інвестиції в оновлення виробничої бази	44,4	40,9	35,5	-3,5	-8,9	-5,4
Всього	100	100	100	0	0	0

Інвестиції в оновлення виробничої бази, як в динаміці, так і в структурі мають тенденцію до скорочення. За 2020-2022 роки скорочення становило 8,9%, із 44,4% у 2020 році до 35,5% у 2022 році.

Зростання частки витрат на оновлення продукції за досліджуваний період становить 4,5%, із 43,5% у 2020 році до 47,8% у 2022 році.

Отже, можна зробити висновок, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» проводить активну інвестиційну політику, постійно розробляє інвестиційні програми та реалізує їх задля забезпечення інвестиційного розвитку підприємства та підтримання конкурентних переваг на ринку відомого сирзаводу із багаторічним досвідом роботи. Витрати на інвестиційну діяльність мають тенденцію до незначного скорочення. Однак, навіть під впливом негативних факторів зовнішнього середовища, інвестування у розвиток підприємства не припинилося.

Сучасні науковці твердять, що про ефективний розвиток підприємства може свідчити таке співвідношення :

$$T_{\pi} > T_d > T_k > 100\%, \quad (2.1)$$

де T_{π} , T_d , T_k – відповідно темп росту чистого прибутку, чистого доходу і загального капіталу підприємства.

Відповідність «золотому правилу» показників ТОВ «Пирятинський сирзавод» наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Відповідність «золотому правилу» показників ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020– 2022 рр., %

Показник	Роки	
	2021	2022
Темп приросту чистого прибутку	-212,38	368,71
Темп приросту чистого доходу	2,46	24,83
Темп приросту загального капіталу	25,38	13,31

Залежність про ефективний розвиток підприємства (2.1) означає, що економічний потенціал підприємства зростає; відносно зростання економічного потенціалу чистий дохід зростає вищими темпами, тобто ресурси підприємства використовуються інтенсивніше; чистий прибуток зростає випереджувальними темпами, що свідчить про відносне зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, тобто про ефективність виробництва.

Відхилення від цієї залежності не треба однозначно розглядати як негативні. Необхідно глибше проаналізувати це явище, адже причинами цього можуть бути: освоєння нової техніки і технології, реконструкція та модернізація виробничого процесу. Така діяльність пов'язана із значними капіталовкладеннями, ефект від яких може бути отриманий у перспективі.

Отже, за проведеним аналізом видно, що у 2020 році більшість інвестицій ТОВ «Пирятинський сирзавод» були направлені на розвиток та оновлення

виробничої бази, частка цих витрат найбільша, в 2021 за рахунок освоєння інвестицій співвідношення «золотого правила» не відповідало оптимальному співвідношенню. В 2022 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» залучені інвестиції дали змогу покращити діяльність підприємства, отримати максимальний чистий прибуток за досліджуваний період, темпи зростання чистого прибутку переважають над зростанням чистого доходу, а чистий дохід зростає швидшими темпами, ніж сукупний капітал.

2.3 Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності підприємства

Ефективність інвестування коштів у розвиток підприємства є зростання доходів підприємства та збільшення рентабельності діяльності, що забезпечується використанням більш ефективного використання основних засобів та зменшення собівартості продукції.

Проаналізуємо доходи та витрати, які представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий дохід	1371020	1404740	1753605	33720	348865	2,46	24,83
Собівартість реалізованих товарів, послуг	1242015	1340406	1526469	98391	186063	7,92	13,88
Валовий прибуток	129005	64334	227136	-64671	162802	-50,13	253,06
Інші операційні доходи	19 355	25 298	80 013	5943	54715	30,71	216,28
Адміністративні витрати	18152	18394	20642	242	2248	1,33	12,22
Витрати на збут	47104	50276	70542	3172	20266	6,73	40,31
Інші операційні витрати	18872	34376	55708	15504	21332	82,15	62,05

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат від операційної діяльності	64 229	-13 414	160 257	-77643	173671	-120,88	1294,70
Інші фінансові доходи	1306	2063	746	757	-1317	57,96	-63,84
Інші доходи	84	5031	5063	4947	32	5889,29	0,64
Фінансові витрати	27995	31010	38557	3015	7547	10,77	24,34
Інші витрати	22	4927	5086	4905	159	22295,45	3,23
Фінансовий результат до оподаткування	37602	-42257	122423	-79859	164680	-212,38	389,71
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0	8875	0	8875	0	100
Чистий фінансовий результат	37602	-42257	113548	-79859	155805	-212,38	368,71

Із даних табл. 2.8 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції зростає в 2022 році на 348865 тис.грн (24,83%), в той же час собівартість продукції – на 186063 тис.грн (13,88%), як наслідок валовий прибуток збільшився на 162802 тис. грн., або на 253,06% порівняно з 2021 роком. Також спостерігаємо зростання адміністративних витрат на 2248 тис. грн (12,22%) та витрат на збут на 20266 тис. грн. (40,31%). У 2022 році фінансовий результат від операційної діяльності значно покращився на 173671 тис. грн., або на 1294,7%. У 2021 році операційна діяльність була збитковою – 13414 тис. грн. чистого збитку, а в 2022 році – 160257 тис. грн. чистого прибутку.

Чистий фінансовий результат демонструє позитивну тенденцію до зростання: у 2020 році отримано 37602 тис. грн. чистого прибутку, в 2021 році – 42257 тис. грн. чистого збитку, а в 2022 році чисті прибутки склали 113548 тис. грн. В 2022 році чистий прибуток підприємства зріс майже в 3,5 рази.

Проаналізуємо рентабельність підприємства, а отримані результати

розрахунків розмістимо в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Показники рентабельності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020 – 2022 рр.

Показник	Роки			Абс.відхилення	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Показники рентабельності та окупності витрат					
Рентабельність виробничих витрат	10,39	4,80	14,88	-5,59	10,08
Рентабельність операційних витрат	4,84	-0,93	9,58	-5,77	10,51
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,10	1,05	1,15	-0,06	0,10
Коефіцієнт окупності операційних витрат	1,05	0,99	1,10	-0,06	0,11
Показники рентабельності реалізованої продукції (дохідні показники)					
Рентабельність продажів	2,74	-3,01	6,48	-5,75	9,48
Рентабельність доходу від операційної діяльності	2,70	-2,95	6,19	-5,66	9,15
Показники рентабельності капіталу (активів) (ресурсні показники)					
Рентабельність активів	7,49	-6,71	15,91	-14,19	22,62
Рентабельність власного капіталу	30,76	-42,05	83,94	-72,81	125,99
Період окупності активів	13,36	-13,40	5,92	-26,76	19,31
Період окупності власного капіталу	3,25	-2,38	1,19	-5,63	3,57

Показники рентабельності витрат характеризують прибутковість вкладених витрат у діяльність підприємства. Рентабельність виробничих витрат за 2020-2022 роки зростає із 10,39% у 2020 році до 14,88% у 2022 році.

Рентабельність операційних витрат за 2020-2022 роки має аналогічну тенденцію до зростання. Даний показник рентабельності у 2020 році становив 4,84, а в 2022 році – 9,58%.

Окупність виробничих витрат вказує на перевищення чистого доходу ТОВ «Пирятинський сирзавод» над виробничими витратами у 2020 році в 1,1 рази, в 2021 році – в 1,05 рази, а в 2022 році – 1,15 рази. Тобто в 2022 році значно підвищилась рентабельність виробничих витрат.

Коефіцієнт окупності операційних витрат в 2020 році становить 1,05, тобто операційні доходи перевищують операційні витрати в 1,05 рази, у 2021 році спостерігається негативна тенденція перевищення операційних витрат над

операційними доходами – коефіцієнт 0,99 (відповідно у 2021 році підприємство отримало збитки від операційної діяльності).

Друга група показників рентабельності базується на дохідному підході та вказує на ефективність комерційної діяльності підприємства.

За 2020-2022 рр. рентабельність продажів зростає із 2,74% у 2020 році до 6,48% у 2022 році. Від’ємні значення рентабельності продажу у 2021 році свідчать про збитковість діяльності підприємства.

Аналогічні зміни відбуваються із показником рентабельності доходу від операційної діяльності: зростання за 2020-2022 роки із 2,7% у 2020 році до – 6,19% у 2022 році.

Третя група показників рентабельності базується на ресурсному підході та вказує на ефективність використання капіталу підприємства.

За 2020-2022 рр. рентабельність активів зростає із 7,49% у 2020 році до 15,91% у 2022 році, тобто у 2022 році 1 грн. активів приносила 0,1591 грн. чистого прибутку, а в 2021 році 0,0671 грн. чистого збитку. У 2022 році рентабельність активів зростає на 22,62%.

Аналогічна тенденція і з показником рентабельності власного капіталу, який збільшується із 30,76% у 2020 році до 83,94% у 2022 році, тобто у 2020 році 1 грн. власного капіталу приносила 0,3076 грн. чистого прибутку, а в 2022 році 0,8394 грн. У 2021 році рентабельність власного капіталу від’ємна (-42,05%).

Інвестиційна діяльність спрямовується на покращення всіх показників діяльності підприємства, але для визначення ефективності інвестиційної діяльності проаналізуємо ряд показників в динаміці за їх нормативними значення та можливостями інвестиційного розвитку підприємства.

Для визначення комплексного показники ефективності інвестиційної діяльності розраховуємо:

X_1 – коефіцієнт фінансової автономії,

X_2 – коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів,

X_3 – коефіцієнт покриття,

X_4 – коефіцієнт зносу основних засобів,

X_5 – рентабельність активів,

X_6 – коефіцієнт маневреності власного капіталу,

X_7 – коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Методика розрахунку відповідних коефіцієнтів наведена в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Методика розрахунку показників

N п/п	Показник	X_i	Формула розрахунку
1	Коефіцієнт фінансової автономії	X_1	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$
2	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	X_2	$\frac{\text{Цільове фінансування} + \text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутн. періодів}}{\text{Власний капітал}}$
3	Коефіцієнт покриття	X_3	$\frac{\text{Оборотні активи} + \text{Витрати майбутн. періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутн. періодів}}$
4	Коефіцієнт зносу основних засобів	X_4	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$
5	Рентабельність активів	X_5	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Актив балансу}} \times 100\%$
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	X_6	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Власний капітал}}$
7	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	X_7	$\frac{\text{Поточні фінансові інвестиції} + \text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутн. періодів}}$

Перелік показників із табл. 2.10, може змінюватись залежно від мети аналізу, значущості обраних показників для інвестиційної діяльності підприємства. Однак вибір показників бажано здійснювати із наступних груп: майнового стану підприємства, фінансової стійкості та стабільності, ліквідності та платоспроможності, ділової активності, прибутковості та рентабельності, які будуть впливати на інвестиційний розвиток підприємства.

Формується єдина п'ятирівнева шкала якісних значень показників: від дуже низького до дуже високого значення (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Шкала характеристики показників відповідно до п'яти рівнів

Показник	Значення показника відповідно до його рівня, відповідно до якісного терму				
	<i>ДН (дуже низький)</i>	<i>Н (низький)</i>	<i>С (середній)</i>	<i>В (високий)</i>	<i>ДВ (дуже високий)</i>
X ₁	≤ 0,3	0,4 ÷ 0,45	0,55 ÷ 0,6	0,75 ÷ 0,8	≥ 0,9
X ₂	≤ 0,2	0,25 ÷ 0,3	0,35 ÷ 0,45	0,55 ÷ 0,65	≥ 0,7
X ₃	≤ 0,2	0,3 ÷ 0,4	0,6 ÷ 0,7	0,8 ÷ 0,9	≥ 1,0
X ₄	≤ 0,01	0,1 ÷ 0,3	0,35 ÷ 0,45	0,5 ÷ 0,6	≥ 0,7
X ₅	≤ -0,15	-0,1 ÷ 0	0,05 ÷ 0,1	0,17 ÷ 0,22	≥ 0,3
X ₆	≤ 0,15	0,2 ÷ 0,3	0,35 ÷ 0,45	0,5 ÷ 0,6	≥ 0,65
X ₇	≤ 0,2	0,25 ÷ 0,3	0,4 ÷ 0,6	0,7 ÷ 0,8	≥ 0,9

Вводиться вихідна змінна G, яка вказує на ефективність інвестиційної діяльності. Відповідно до отриманих даних визначається комплексна ефективність інвестиційної діяльності:

ДН – дуже низька,

Н – низька,

С – середня,

В – висока,

ДВ – дуже висока.

Розраховуємо інтегральний показник G як середньозважену показників. Чим вищим є значення показника, тим більш ефективною була інвестиційна діяльність підприємства за досліджуваний період. Формується шкала для змінної G та визначається тип ефективності кожним конкретним показником (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Динаміка показників ефективності інвестиційної діяльності

Показник	Роки			Абс. відхилення	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
X ₁	0,24	0,12	0,27	-0,12	0,14
X ₂	3,11	7,00	2,72	3,89	-4,28
X ₃	1,37	1,17	1,80	-0,20	0,62

X_4	0,59	0,69	0,73	0,10	0,05
X_5	0,07	-0,07	0,16	-0,14	0,23
X_6	0,16	-0,31	0,44	-0,47	0,75
X_7	0,31	0,09	0,34	-0,22	0,24

Були розраховані значення всіх показників $X_1 - X_7$ для підприємства за 2020-2022 роки. Відповідно до шкали якісних значень, а також функцій належності здійснено оцінку рівня показників X_i , $i = \overline{1, N}$. Значення показників за роками зводимо до табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Визначення рівнів показника ефективності інвестиційної діяльності

Показник	Рівень показника			Значення		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
X_1	ДН	ДН	ДН	1	1	1
X_2	ДВ	ДВ	ДВ	5	5	5
X_3	ДВ	ДВ	ДВ	5	5	5
X_4	В	ДВ	ДВ	4	5	5
X_5	С	Н	В	3	2	4
X_6	Н	ДН	С	2	1	3
X_7	Н	ДН	С	2	1	3
G				3,14	2,86	3,7

Відповідні дані з визначенням якісного рівня показників для підприємства наведено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Залежність інвестиційної діяльності від можливості розвитку підприємства

Ступінь ефективності інвестиційної діяльності	Якісне значення	Інтегральне значення	Можливі напрямки впровадження інвестицій
Дуже висока	ДВ	4,5 – 5	ТІ, ТП, ПІ, ВП
Висока	В	3,8 – 4,2	ТП, ПІ, ВП
Середня	С	2,8 – 3,5	ПІ, ВП
Низька	Н	1,7 – 2,5	ВП
Дуже низька	ДН	0,1 – 1,3	Не впроваджуються

Формуємо табл. 2.15 за групами ефективності інвестиційної діяльності та

можливістю розвитку підприємства відповідно до результативного показника.

Таблиця 2.15

Розподіл за групами відносно ефективності інвестиційної діяльності

Інтегральний показник G	0,1 – 1,45	1,46 – 2,65	2,66 – 3,35	3,36 – 4,35	4,36 – 5
Якісне значення	ДН	Н	С	В	ДВ
Ступінь	Дуже низька	Низька	Середня	Висока	Дуже висока

У табл. 2.15 зображено чітку залежність інтегрального показника від впливу факторних показників. В 2020-2021 роках підприємство має середню ефективність здійснення інвестиційної діяльності, а в 2022 року показник переходить до високої ефективності, що обумовлює можливість інвестиційного розвитку підприємства. Отже, в цілому необхідно відмітити ефективність інвестиційної діяльності та її позитивний вплив на найбільш вагомій та ключові показники діяльності підприємства.

Отриманий чистий прибуток ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2022 році може бути направлений на інвестиційну діяльність в перспективі. Підприємство є потенційно цікавим для інвесторів, що може забезпечити розвиток інвестиційної діяльності.

У табл. 2.16 наведемо розрахунок економічної ефективності проекту виробничо-технічної реконструкції ТОВ «Пирятинський сирзавод», який заплановано в три етапи. Розрахунок проведено на основі дисконтних показників.

Таблиця 2.16

Ефективність інвестиційного проекту ТОВ «Пирятинський сирзавод» на 2023-2030 рр., тис. грн.

Показник	1 черга	2 черга		Експлуатація				
	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік	2028 рік	2029 рік	2030 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Сума інвестицій, тис.	66040	41 000	40 000					

грн.								
Проектний обсяг реалізації, тонн		4500	4500	5500	5500	5500	5500	5500
Молоко		2500	2500	3000	3000	3000	3000	3000

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4	5	6	7	8	9
дитяче харчування		2000	2000	2500	2500	2500	2500	2500
Середня ціна продукції (без ПДВ), грн./л								
Молоко		52	52	52	52	52	52	52
дитяче харчування		144	144	144	144	144	144	144
Чистий дохід, тис. грн.		418 000	418 000	516 000	516 000	516 000	516 000	516 000
Молоко		130 000	130 000	156 000	156 000	156 000	156 000	156 000
дитяче харчування		288 000	288 000	360 000	360 000	360 000	360 000	360 000
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.		317659	391438	348337	337588	333721	330434	327640
у т.ч. постійні витрати		84366	80398	87088	82538	78671	75384	72591
Фінансовий результат до оподаткування		100341	26562	167663	178412	182279	185566	188360
Чистий фінансовий результат, тис. грн.		82279	21781	137483	146298	149469	152164	154455
Розрахунок грошових потоків								
Чистий фінансовий результат до реконструкції, тис. грн.	113548							
Приріст чистого фінансового результату після проекту, тис. грн.	0	82279	21781	137483	146298	149469	152164	154455
Амортизація нового обладнання	0	9906	8420	19307	16411	13949	11857	10078
Позитивний грошовий потік	0	92185	30201	156790	162709	163418	164021	164533
Негативний грошовий потік	-66040	-41000	-40000	0	0	0	0	0
Ставка дисконту, %	35	35	35	35	35	35	35	35
Дисконтний множник	1	0,7407	0,5487	0,4064	0,3011	0,2230	0,1652	0,1224
Дисконтований позитивний грошовий потік		68286	16571	63726	48986	36444	27095	20133
Дисконтований негативний грошовий потік	-66040	-30370	-21948	0	0	0	0	0
Акумуляований дисконтований грошовий потік.	-66040	-28125	-33502	30225	79211	115656	142751	162885
Чиста теперішня вартість (NPV), тис. грн.	162885							
Дисконтований строк окупності (DPB), років	3,6							
Індекс окупності	2,38							

В розрахунках ефективності інвестиційного проекту реконструкції ТОВ «Пирятинський сирзавод», ставка дисконту прийнята на рівні 35%. У

розрахунках середня річна норма амортизації прийнята на рівні 15% (що відповідає її фактичному рівню на підприємстві), при цьому розрахунковий мінімальний строк експлуатації устаткування становить приблизно 7 років. Податок на прибуток відповідно до чинного законодавства – 18%.

Результати ефективності інвестиційного проекту реконструкції ТОВ «Пирятинський сирзавод» вказують на ефективність та доцільність запровадження проекту. Дисконтований строк окупності становить 3,6 року, майже у двічі менший розрахункового терміну проекту. Сума чистого грошового потоку в результаті реалізації проекту становить 162885 тис. грн.

Проект є доцільним для запровадження – чиста поточна вартість проекту має додатне значення, термін окупності менше нормативного терміну проекту та індекс дохідності має значення більше 1.

Позитивний грошовий потік від проекту, зокрема приріст чистого прибутку, може бути спрямований на погашення частини поточних зобов'язань підприємства, що дозволить відновити платоспроможність та фінансову незалежність ТОВ «Пирятинський сирзавод», підвищити загальний рівень прибутковості.

Висновки до розділу 2

ТОВ «Пирятинський сирзавод» – національний виробник сирів під торговою маркою «Пирятин». Підприємство має свої усталені традиції виробництва сирів та багаторічний досвід роботи, підприємство засновано в 1920 році. Чистий дохід у 2020-2022 рр. має тенденцію до зростання на 33720 тис. грн. (2,46%) порівняно з 2020 роком, у 2022 році – на 348865 тис. грн. (24,83%) порівняно з 2021 роком. У 2021 році чистий дохід має незначні темпи зростання, що обумовлено запровадженням карантинних заходів та зменшенням доходів населення, що призвело до скорочення споживання сирів.

Основними інвестиційними проектами ТОВ «Пирятинський сирзавод» є:

- 2020 рік – автомат фасовки плавленого сиру (брикети), розпочато

будівництво очисних споруд;

- 2021 рік інвестування в нову пакувальну машину (для головок твердого сиру) Cryovac SVS45. Також завершено будівництво нових локальних очисних споруд, будівництво яких розпочато в 2020 році;

- в 2022 році підприємство придбало електрогенератор Kohler B900, що дав змогу працювати та підтримувати належні температурні режими в період відключення електроенергії.

Інвестиції в оновлення виробничої бази, як в динаміці, так і в структурі мають тенденцію до скорочення. За 2020-2022 роки скорочення становило 8,9%, із 44,4% у 2020 році до 35,5% у 2022 році. Зростання частки витрат на оновлення продукції за досліджуваний період становить 4,5%, із 43,5% у 2020 році до 47,8% у 2022 році.

Інвестиційна діяльність спрямовується на покращення всіх показників діяльності підприємства, але для визначення ефективності інвестиційної діяльності проаналізуємо ряд показників в динаміці за їх нормативними значення та можливостями інвестиційного розвитку підприємства. В 2020-2021 роках підприємство має середню ефективність здійснення інвестиційної діяльності, а в 2022 року показник переходить до високої ефективності, що обумовлює можливість інвестиційного розвитку підприємства. Отже, в цілому необхідно відмітити ефективність інвестиційної діяльності та її позитивний вплив на найбільш вагомі та ключові показники діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СІРЗАВОД»

3.1 Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Здійснення інвестиційної діяльності завжди пов'язане з майбутнім. При цьому робиться ставка на підвищення ефективності виробництва з метою зміцнення конкурентоспроможності підприємства. ТОВ «Пирятинський сирзавод» має переходити до наукомісткого виробництва. Однією із сильних сторін такої політики стає швидкість здійснення інвестиційної діяльності та інноваційних перетворень.

Конкурентні переваги ТОВ «Пирятинський сирзавод» реалізуються в процесі взаємодії, взаємозв'язку і боротьби на ринку з іншими господарськими суб'єктами за визнання кращої споживчої вартості свого товару й одержання найбільшого прибутку. Кожен суб'єкт конкуренції має визначений індивідуальний набір конкурентних переваг. До них можуть відноситися: продуктивність бізнесу, виробнича і маркетингова кваліфікація, споживча цінність товару, менеджмент, що включає досягнутий рівень адаптації до зовнішніх умов бізнесу.

В умовах кризового стану економіки інвестиційна діяльність на підприємствах повинна орієнтуватися на інновації. Саме інвестиції в інновації дають можливість утриматися на ринку, а також, при визначеній ринковій кон'юнктурі, розширити свою присутність за рахунок нового товару чи в результаті одержання переваги у ціновій конкуренції, що є менш ефективним.

Нині виділяють такі види інвестицій, які можуть запроваджуватися на ТОВ «Пирятинський сирзавод»: до капіталоутворюючих належать інвестиції у

нове будівництво, реконструкцію, розширення і технічне переозброєння підприємства; фінансові інвестиції – це вкладення в акції, облігації та інші цінні папери, а інтелектуальні інвестиції включають в себе підготовку кадрів, передачу досвіду, ліцензії, «ноу-хау», наукові розробки.

Інтенсифікація інвестиційного процесу вимагає удосконалення організації роботи по залученню і ефективному використанню інвестиційних ресурсів, покликаних сприяти фінансово-економічній стабілізації підприємства. Використання інвестиційних ресурсів необхідно розглядати за обліком їх інноваційної орієнтації.

Аналіз свідчить, що основні обсяги інвестицій належать до капіталоутворюючих, а частка інтелектуальних – надто мала. Фінансові інвестиції цілком відсутні, що безперечно зумовлено станом ринку цінних паперів України. Найбільш представницька група інвестицій – це інвестування в основний капітал з досить слабкою інноваційною спрямованістю.

Для ТОВ «Пирятинський сирзавод», що веде первинну переробку сировини, при становленні ринкової системи важливо враховувати не лише формування ринково-орієнтованих виробників безпосередньо в сільському господарстві, а й створення принципово іншої інфраструктури, що дозволяє ефективно переміщати продукт на переробку. Йдеться про великі потужності, цехово-складські підрозділи з високою технічною оснащеністю. Передумовою цьому була висока залежність ефективності роботи підприємств від кількості і якості молока, що надходить, а також від капіталу у виробничі нововведення. В цьому зв'язку проблема обмеженості виробничих ресурсів ставала все більш актуальною, оскільки середній рівень зношеності основних фондів сягав 60-75%.

У нинішніх умовах ТОВ «Пирятинський сирзавод» стає все більш зацікавленим у розвитку інноваційних процесів. Адже саме на їх основі можна різко підвищити ефективність виробництва, знизити собівартість продукції, зробити її більш якісною і нарешті, конкурентоспроможною. Для успішної реалізації інноваційної стратегії необхідно застосовувати прогнозування

найбільш доцільних шляхів розвитку молокозаводів на досить тривалий період.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток молочної промисловості та ефективність виробництва в цій галузі безпосередньо залежить від інноваційної діяльності, її активності та обсягів ресурсів інвестування.

З точки зору функціональної мети слід відзначити такі її складові для ТОВ «Пирятинський сирзавод»:

- створення і впровадження нових типів техніки, технологій, нових видів продукції;
- реструктуризацію і диверсифікованість виробництва;
- підвищення якості продукції, що випускається;
- залучення вторинних матеріальних ресурсів у господарський оборот.

Важливе значення відіграє і економічний аспект інвестиційної діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», який включає:

- зниження собівартості продукції;
- освоєння нових ринків збуту продукції;
- інтеграцію із сільгоспвиробниками;
- збільшення обсягу й асортименту продукції, що випускається.

Для ТОВ «Пирятинський сирзавод», найбільш важливими завданнями є створення і впровадження нових типів техніки, технологій і нових видів продукції. Як показує аналіз зарубіжної науково-технічної інформації, інноваційному пріоритету в останні роки належить визначальна роль у створенні нових харчових продуктів та освоєнні нових сегментів ринку.

Застосування нових типів техніки, технологій і випуск нових видів продукції, безперечно, підвищує конкурентоспроможність ТОВ «Пирятинський сирзавод», але при досягненні відповідного рівня ефективності. Отже, при оцінці ефективності капітальних вкладень та інвестиційних проектів необхідно враховувати: зміну попиту й обсягу молочної продукції, що випускається за номенклатурою та асортиментом. Тому важливе значення має правильне визначення пріоритетів інноваційного розвитку ТОВ «Пирятинський

сирзавод», які б прискорювали досягнення поставленої мети, створення та оновлення продукції, яка користується попитом і відповідає вітчизняним та європейським стандартам.

Як підтверджує досвід впливу інвестиційної діяльності на розвиток світової молочної промисловості, якісні структурні зміни та кількісні параметри виробництва молокопродуктів проявляються у зростанні вертикальної диверсифікації стадій переробки молока з наповненням компонентами немолочного походження. Зміни у технологічному базисі молочної промисловості, як наслідок посилення інноваційного чинника в її розвитку, сприяють створенню нових продуктів на основі процесів фракціонування і модифікації молочних компонентів з наступним їх комбінуванням між собою чи компонентами немолочного походження. Це дозволяє цілеспрямовано створювати продукти необхідного складу, а в сполученні з процесами спеціальної обробки – з новими споживчими властивостями і смаковими характеристиками та динамічніше реагувати на потреби ринку. Якщо говорити конкретно про асортимент товарів-новацій молочної промисловості, то в ньому умовно можна виділити наступні групи (рис. 3.1).

При визначенні напрямів розвитку різних сфер молочної промисловості, необхідно враховувати сезонний характер виробництва молока. Скупчення на підприємствах у липні-вересні більшої половини ресурсів вторинної молочної сировини, обумовлено сезонністю закупівель молока, нерівномірною переробкою його на масло, сир та іншу продукцію, пов'язану з одержанням знежиреного молока, скотин і сироватки продукцію. У напружені місяці використання всіх вторинних молочних ресурсів на випуск нежирної суцільномолочної продукції недоцільно, через малі терміни її збереження. Надлишки сировини треба консервувати, переробляти у замінники незбираного молока, сухе знежирене молоко, скотини і сироватку, молочно-білкові та інші концентрати. Але це ще залишається складною проблемою, вирішення якої пов'язано із загальною реконструкцією молочної промисловості та створенням нової технічної бази.

Продуктові інновації молочної промисловості	
	Продукти із знежиреного молока, пахти, сироватки для дієтичного харчування з покращеними смаковими якостями, збагачені смаковими добавками (кефір ароматизований, напої із сироватки і пахти, креми творожні не жирні)
	Модифіковані продукти із заміною деяких компонентів молока на рослинні (сирні, вершкові пасти, молочні консерви)
	Продукти, що володіють захисними чинниками (кисломолочні напої, продукти збагачені вітамінами, зокрема β -каротином, полівітамінними префіксами і біологічно активними добавками)
	Продукти для вегетаріанців (соєве молоко, соєві пасти, соєві заквашені напої)
	Продукти з новими споживчими якостями (сирні пасти на основі творага, десерти на основі сметани і вершків), вершки збиті, соуси на сметані і сироватці, збиті і заморожені десерти, сухі швидкорозчинні суміші, молочні продукти підвищеної стійкості і з покращеними смаковими характеристиками
	Продукти для діабетичного харчування (солодкі за рахунок використання без калорійних підсолоджувачів): напої, десерти, пасти

Рис. 3.1 Продуктові інновації молочної промисловості

У табл. 3.1 запропоновано заходи щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності за рахунок раціоналізації використання сировини та наведено прогностичні ефекти.

Запропоновані заходи дадуть змогу підвищити ефективність інвестиційної діяльності за рахунок використання сировини на ТОВ «Пирятинський сирзавод», збільшити переробку вторинної молочної сировини, досягти розширення асортименту і зростання обсягів виробництва.

Таблиця 3.1

**Заходи щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ
«Пирятинський сирзавод» за рахунок раціонального використання
сировини та відходів виробництва**

Захід	Напрямок зростання чи економії
Налагодження виробництва напоїв із сироватки, які відходів від основного виробництва	Зростання рівня використання сироватки до 30- 65%
Освоєння виробництва сирів та масла з додаванням жирів немолочного походження	Економія молочного жиру, зменшення витрат на основну сировину, зниження собівартості продукції на 10-15%, зростання конкурентоспроможності продукції
Освоїти виробництво твердих сирів з пониженим вмістом жиру	Економія молочного жиру, розширення асортименту
Освоєння виробництва напоїв із сироватки та запуск лінії з виробництва казеїну	Зростання частки використання вторинної сировини, яка призведе до зростання товарної продукції на 15%
Нарощення виробництва молочної продукції нежирних видів	Збільшення переробки вторинної молочної сировини, економія молочного жиру

Забезпечення ефективної інвестиційної діяльності передбачає дослідження ринку, вимог споживачів до продукції та розробка інноваційної продукції на основі використання прогресивних технологій.

3.2 Використання сучасних інструментів залучення інвестицій

Фінансування науки та фундаментальних досліджень в харчовій галузі є ключовим фактором розвитку. Проблематичним залишається співвідношення джерел фінансування інвестицій як в харчовій галузі, так і в ТОВ «Пирятинський сирзавод». Основним джерелом залишаються власні кошти ТОВ «Пирятинський сирзавод», частка яких досягає 61%. А вони часто є недостатніми. Тому відсутність залучених і позикових коштів уповільнює інноваційні процеси, обмежує можливості технологічних нагромаджень. А як відомо, посилення здатності і можливості освоєння нових технологій породжує технологічний динамізм, що є джерелом технологічного лідерства і підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Інвестиційна діяльність не обмежується проблемами її організації. Вона вимагає збільшення обсягів безпосереднього інвестування.

Загалом джерелами інвестицій є:

- власні фінансові ресурси інвесторів;
- інвестиційні асигнування з державного, регіональних і місцевих бюджетів, фонду підтримки підприємництва, що надаються на безоплатній основі;
- іноземні інвестиції у формі фінансової чи іншої участі в статутному капіталі спільних підприємств, а також у формі прямих вкладень (у грошовій формі) міжнародних організацій і фінансових інститутів, держав, підприємств та організацій, приватних осіб;
- позикові засоби, у тому числі кредити, надані державою на поворотній основі, кредити іноземних інвесторів та інші).

Аналізуючи джерела фінансування інвестиційної діяльності, можна зробити такий висновок, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» в останні роки інвестиційну діяльність здійснювало тільки за рахунок власних фінансових засобів – прибутку та амортизаційних відрахувань. Причому переважала перша складова, вона по суті була єдиним інвестиційним джерелом.

Одним із способів залучення інвестицій є лізинг, як засіб оновлення виробничої бази. Пропонується розглянути договір лізингу з різними видами платежів та його ефективність для підприємства в порівнянні із класичним банківським кредитуванням.

Договір фінансового лізингу терміном на 4 роки з двома сплатами лізингових платежів щорічно, рівномірним відшкодуванням вартості лізингового майна при нормі амортизації 10% від залишкової вартості об'єкту лізингу. Первісна балансова вартість лізингового майна становить 6095 тис. грн. Викуп об'єкта лізингу здійснюється за його залишковою вартістю на момент закінчення договору лізингу.

Відповідно до умов даної угоди визначимо розмір кожної піврічної сплати лізингових платежів, загальної суми лізингових платежів та вартості

викупу лізингового майна. Для розв'язання цієї задачі побудуємо графік лізингових платежів (табл. 3.2):

Таблиця 3.2

**Динаміка лізингових платежів при періодичному рівномірному
відшкодуванні вартості лізингового майна**

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	609,5	609,5	1219
2	5 486	609,5	548,55	1158,05
3	4 876	609,5	487,6	1097,1
4	4 267	609,5	426,65	1036,15
5	3 657	609,5	365,7	975,2
6	3 048	609,5	304,75	914,25
7	2 438	609,5	243,8	853,3
8	1 829	609,5	182,85	792,35
Разом	1 219	4 876	3 169	8045,4

Як впливає з даних табл. 3.2, загальна сума лізингових платежів складатиме 8454 тис. грн., з них 4876 тис. грн. – це відшкодована вартість самого майна. При цьому залишкова вартість майна складе 1219 тис. грн., саме по цій сумі буде здійснено його викуп. Дані наведені в табл. 3.2 є стандартним варіантом сплати лізингових платежів, і саме за цим графіком відбувається сплата лізингових платежів за оренду обладнання.

Процес оптимізації наведеного графіку розпочнемо з зміни розподілу суми річного відшкодування вартості лізингового майна. Тоді за першим випадком на перше півріччя припадатиме $\frac{2}{3}$ річних амортизаційних відрахувань, на друге півріччя – $\frac{1}{3}$ платежів, а в другому випадку – сплата річних амортизаційних відрахувань відбуватиметься за протилежною схемою. Вплив нерівномірного розподілу вартості відшкодування вартості лізингового майна між окремими сплатами на розмір та загальну суму платежів наведемо в табл. 3.2. Далі здійснимо порівняння отриманих даних з даними табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Динаміка лізингових платежів при нерівномірному відшкодуванні
вартості лізингового майна, тис. грн.**

Номер платежу	Залишкова вартість майна	Відшкодування вартості майна	Лізинговий процент	Лізинговий платіж
I випадок				
1	6 095	812,67	609,5	1422,17
2	5 282	406,33	528,233	934,563
3	4 876	812,67	487,6	1300,27
4	4 063	406,33	406,333	812,663
5	3 657	812,67	365,7	1178,37
6	2 844	406,33	284,433	690,763
7	2 438	812,67	243,8	1056,47
8	1 625	406,33	162,533	568,863
Разом.	1 219	4 876	3 088	7964,13
II випадок				
1	6 095	406,33	609,5	1015,83
2	5 689	812,67	568,867	1381,54
3	4 876	406,33	487,6	893,93
4	4 470	812,67	446,967	1259,64
5	3 657	406,33	365,7	772,03
6	3 251	812,67	325,067	1137,74
7	2 438	406,33	243,8	650,13
8	2 032	812,67	203,167	1015,84
Разом.	1 219	4 876	3 251	8126,67

При відшкодуванні за перше півріччя кожного року $\frac{2}{3}$ вартості орендованого майна загальна сума лізингових платежів у порівнянні зі стандартним варіантом зменшилася на:

$$8045,4 - 7964,13 = 81,27 \text{ тис. грн.}$$

При відшкодуванні за перше півріччя кожного року $\frac{1}{3}$ вартості орендованого майна, а за друге $\frac{2}{3}$ – загальна сума лізингових платежів збільшилася на:

$$8126,67 - 8045,4 = 81,27 \text{ тис. грн.}$$

За даними табл. 3.3 видно, що при швидшому відшкодуванні вартості об'єкта лізингу, сума лізингового процента та загального лізингового платежу буде меншою. Більша частина амортизаційних відрахувань буде сплачуватися у I півріччі.

Розрахуємо вплив відстрочки платежів у першому році на лізингові

платежі (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Динаміка лізингових платежів при відстрочці платежу

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	--	--	--
2	6 095	--	--	--
3	6 095	761,875	1828,5	2 590
4	5 333	761,875	533,313	1 295
5	4 571	761,875	457,125	1 219
6	3 809	761,875	380,938	1 143
7	3 048	761,875	304,75	1 067
8	2 286	761,875	228,563	990
Разом	1 524	4 571	3 733	8 304

При відстрочці платежів у першому році відшкодування вартості лізингового майна відкладається. Лізингоодержувач відшкодовує втрачені надходження лізингодавцю. Отже, при здійсненні першої сплати виникає заборгованість лізингоодержувача, яка має додатися до суми першого лізингового платежу. У цьому випадку зростає норма амортизації майна через зменшення кількості платежів.

Тому, при продовженні терміну лізингу принаймні на один рік (табл. 3.4) одночасно завершиться відшкодування вартості лізингового майна.

За умови прискореної амортизації за рахунок відшкодування протягом першого року 40% вартості майна (по 20% на 1-й та 2-й платежі), а далі рівномірної амортизації залишкової вартості загальна сума лізингових платежів зменшиться на:

$$7786,36 - 8045,4 = -259,4 \text{ тис. грн. (табл. 3.5).}$$

При використанні варіанту сплати залишкової вартості лізингового майна під час дії договору лізингу відповідно до прийнятих стандартів умовами за 4 роки (загалом 8 платежів) буде відшкодовуватися вартість лізингового майна загальною сумою 5180,75 тис. грн.

Тоді, залишкова вартість даного майна буде становити $6095 - 5180,86 = 914$ тис. грн. Розрахунок лізингових платежів за рівномірної передплати

залишкової вартості майна наведемо в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Динаміка лізингових платежів при прискореній амортизації об'єкта лізингу

Номер платежу	Залишкова вартість майна, тис. грн.	Відшкодування вартості майна, тис. грн.	Лізинговий процент, тис. грн.	Лізинговий платіж, тис. грн.
1	6 095	1219	609,5	1828,5
2	4 876	1219	487,6	1706,6
3	3 657	457,125	365,7	822,825
4	3 200	457,125	319,988	777,113
5	2 743	457,125	274,275	731,4
6	2 286	457,125	228,563	685,688
7	1 829	457,125	182,85	639,975
8	1 371	457,125	137,138	594,263
Разом	914	5180,75	2 606	7786,36

Відповідно до даних табл. 3.5, сума лізингових платежів становитиме 7786,36 тис. грн.

Отже, змінюючи умови графіку погашення лізингових платежів, було знайдено декілька варіантів побудови графіків, які призводять до зменшення суми витрат по оплаті лізингових послуг. За допомогою рис. 3.2 проведемо порівняльний аналіз зроблених раніше розрахунків.

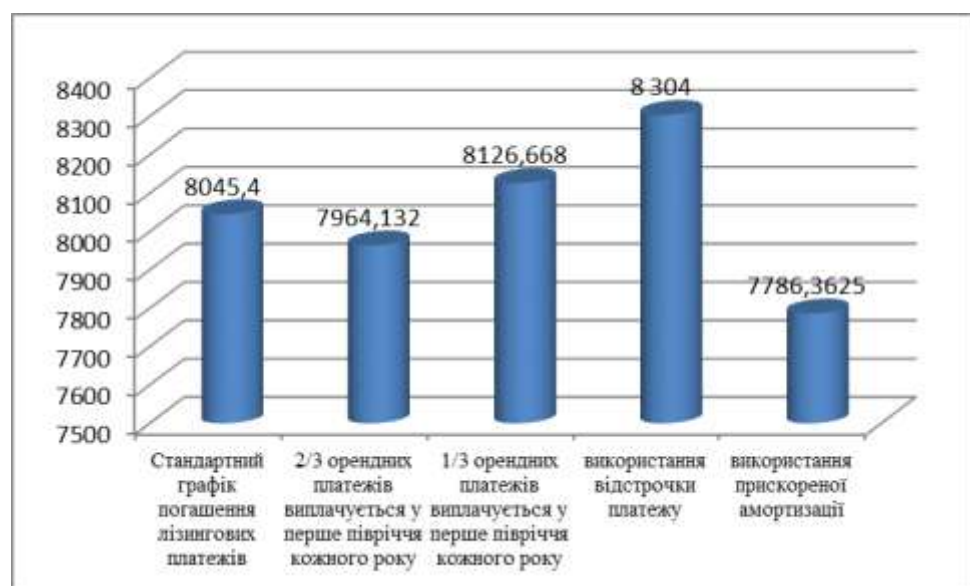

Рис. 3.2 Порівняльний аналіз заходів щодо мінімізації лізингових платежів

Аналізуючи дані рис. 3.2, можна впевнено сказати, що останній варіант є найбільш вигіднішим для підприємства з точки зору мінімізації його затрат на оплату лізингу.

На сьогодні існує велика різноманітність видів та форм лізингових платежів, яка забезпечує можливість вибору найбільш оптимального варіанту сторонам лізингової угоди.

Розглянемо варіант кредитування в АБ «Райффайзен Банк», з яким співпрацює підприємство на пільгових умовах кредитування за ставкою 9%. Тому відсоткова ставка за кредитом буде становити 9%.

Отже, кредити банку становитимуть 6095 тис.грн.

Умови надання кредиту (за домовленістю з банком) (табл. 3.6):

1. Кредит надається строком на 5 років під 9% річних;
 2. Нарахування і виплата відсотків здійснюється починаючи з 1-го року, в якому надано кредит;
 3. Виплату основного боргу здійснюється, починаючи з 1-го року.
- Формула для розрахунку відсотків за кредит:

$$B = K \times \frac{C_k}{100} \quad (3.1)$$

де K – залишок суми кредиту;

C_k – річна ставка кредиту.

Таблиця 3.6

Розрахунок відсотків за кредит і суми основного боргу

Період	Сума кредиту	Тіло кредиту	Сплачено %	Повернення тіла кредиту	Загальний платіж
1	6 095	6095	548,55	1219	1 768
2	-	4876	438,84	1219	1 658
3	-	3657	329,13	1219	1 548
4	-	2438	219,42	1 219	1 438

5	-	1219	109,71	1 219	1 329
Всього	6 095	0	1 646	6 095	7 741

Відсотки за кредитом нараховуються по наступній схемі:

$$B_1 = 6095 \times \frac{9}{100} = 548,55$$

$$B_2 = (6095 - 1219) \times \frac{9}{100} = 428,84$$

$$B_3 = 3657 \times \frac{9}{100} = 329,13$$

$$B_4 = 2438 \times \frac{9}{100} = 219,42$$

$$B_5 = 1219 \times \frac{9}{100} = 109,71$$

Отже, загальна вартість кредиту буде становити 7741 тис. грн.

Порівнюючи розглянуті варіанти фінансування можна зробити висновок, що кредитні кошти є найбільш дешевшим джерелом фінансування проекту. Оскільки загальна вартість кредитних платежів становитиме 7741 тис. грн., а при лізингу з використанням прискореної амортизації – 7786,36 тис. грн. Варіант кредитування в АБ «Райффайзен Банк» є більш вигідним, відсоткова ставка за кредитом буде становити 9%.

3.3 Організаційні заходи удосконалення інвестиційної діяльності

Організаційні заходи вдосконалення інвестиційної діяльності передбачатимуть налагодження тісних взаємозв'язків із постачальниками сировини для виробництва. В 2022 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» втратило частину своїх постачальників із Сумської та Харківської областей, які були під окупацією. Тому, саме пошук нових форм співпраці з постачальниками молока дасть змогу підприємству налагодити безперебійність постачання молока для оптимального завантаження виробничих потужностей.

Скорочення середніх витрат зі збільшенням розміру підприємства можна досягти заходами:

– технологічними. Як показує світовий досвід, поштовх до прогресивного перетворення молокопродуктової галузі й виникнення в ній великих підприємств звичайно дає винахід якоїсь нової технології або продукту, що допускають дешеве й масове виготовлення конкурентоспроможної продукції. Надалі треба звертати увагу на продуктивне устаткування, що використовується на великих підприємствах;

– вигодою від спеціалізації. Великий обсяг виробленої молочної продукції дає можливість збільшити ступінь спеціалізації, зокрема, підвищити спеціалізацію устаткування й персоналу;

– вигодою від спільного виробництва деякої кисломолочної продукції. Часто побічні продукти, відходи або тимчасово вільне устаткування великого виробництва настільки великі, що дозволяють на їхній базі майже без додаткових витрат випускати нові продукти. Це стосується виробництва сухої сироватки, як відходу при виробництві сирів ТОВ «Пирятинський сирзавод». Тобто, необхідно здійснювати моніторинг інноваційних методів використання саме відходів від основного виробництва, що забезпечить надходження додаткових прибутків на підприємство

Отже, враховуючи низькі витрати, велике підприємство може встановити привабливі ціни. Що стосується продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод», то вона має відносно низькі ціни порівняно з цінами конкурентів на ринку. ТОВ «Пирятинський сирзавод» обрало для себе нейтральну стратегію ціноутворення, сутність якої – встановлення цін виходячи зі співвідношення «Ціна-цінність», що відповідає більшості інших аналогічних товарів, які перебувають на ринку. Свідченням високої якості продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод» є отримані сертифікати та налагодження система збуту на зовнішні ринки.

Спираючись на загальні тенденції в молокопродуктовому підкомплексі та внутрішньогалузевих переформувань, на ефективність виробництва і реалізації молочної продукції найбільш впливає державне регулювання (10,6%), рівень розвитку сировинної бази (10,5%), рівень доходів населення (8,6%),

інвестиційна привабливість галузі (8,1%), стратегія збуту продукції (7,2%), технічне і технологічне оновлення молокопереробних підприємств (6,6%).

Для раціональної організації необхідний тісний зв'язок виробництва з наукою та менеджментом. Раціональні кооперативні формування повинні набувати не тільки заготівельно-переробної і маркетингово-збутової спеціалізації, а й функціонувати як науково-виробничі системи, впроваджуючи нові наукові досягнення в практику господарювання. Доцільно вивчати досвід тих країн, які очолюють рейтинг глобальної конкурентоспроможності (Данії, США, Англії), що є переконливим аргументом на користь того, що конкурентоспроможність країн досягається за компетентного управління в поєднанні з освітою світового рівня та економічного розвитку, що ґрунтується на високих технологіях та інноваціях.

Підприємства молочного підкомплексу мають достатньо високу здатність до кооперації та інтеграції виробництва молока і молочних продуктів на міжнародному рівні. Тобто галузь має високу перспективність для впровадження досліджень та новітніх технологій, розроблених всіма країнами світу. Залучення світового досвіду можливе більш швидкими темпами, якщо підприємства галузі активно залучатимуть іноземні інвестиції. Адже зрозуміло, що країна, яка надає свій досвід, розробки чи фінансові ресурси, хоче отримати від цього певну користь (прибуток від інвестиційної діяльності). Але ж враховуючи сучасний економічний стан галузі та й країни в цілому, ТОВ «Пирятинський сирзавод» повинно залучати іноземних інвесторів у виробництво та раціонально використовувати всі переваги від такого симбіозу. Крім того, необхідно додати, що іноземний досвід допоможе швидше вирішити екологічні проблеми виробництва продукції, ефективного використання сировинної бази, розвитку технологій переробки та зберігання молочної продукції.

Специфіка формування пропозиції молока та молочних продуктів на внутрішньорегіональному і міжрегіональному ринках пов'язана з особливостями продукції, що в свою чергу вимагає чіткого дотримання певних

господарських та організаційних умов. Основними характерними ознаками є досить обмежений термін зберігання продукції в сирому вигляді, що потребує пошуку каналів його оперативної реалізації, забезпечення короткотривалого зберігання у відповідних умовах і технологічної переробки. Молоко як сировина для ТОВ «Пирятинський сирзавод» характеризується великими можливостями щодо виготовлення широкого асортименту готових до споживання продуктів харчування.

Особливі дієтичні та лікувальні властивості молока забезпечують широкий ареал його споживання, формують привабливий сегмент ринку. Разом з тим висока трудомісткість виробництва молока та складність умов праці можуть виступати лімітуючим фактором.

Інноваційний аспект формування конкурентоспроможності підприємств передбачає новітні розробки в досліджуваній галузі. На підставі позитивних висновків Міністерства економіки погоджений комісією як інноваційний проект «Розробка та організація промислового випуску полімерних термоусадкових селективних багатошарових плівок та пакетів для дозрівання та збереження твердих сирів», виконавець проекту ПАТ «ПеноПак» (Київська область, м. Бориспіль).

Товариство пропонує інноваційну технологію для зберігання твердих сирів. Використання інноваційних технологій у питаннях зберігання продукції дуже позитивно вплине на розвиток ТОВ «Пирятинський сирзавод». Наприклад, сири потребують специфічних умов зберігання як у процесі виготовлення, так і при транспортуванні до місць реалізації продукції. Впровадження нової технології знизить витрати на зберігання та втрати продукції, пов'язані з цим процесом, що в свою чергу підвищить рентабельність виробництва, знизити реалізаційну собівартість, збереже споживчі властивості продукції краще, чим підвищить її якість, а в кінцевому результаті забезпечить ТОВ «Пирятинський сирзавод» конкурентними перевагами у вигляді конкурентноздатної ціни, якості та споживчої цінності для споживача. Дану технологію доцільно використати перш за все у ТОВ

«Пирятинський сирзавод». Його доля на ринку сирів вагома, але проблеми якості можуть її істотно знизити. Досліджуваний об'єкт складає значну конкуренцію іноземним сировиробникам.

Пропонована технологія допоможе заводу відстояти свої позиції на ринку, ліквідувавши проблему якості твердих сирів не тільки певного сорту, а й всієї асортиментної групи за рахунок покращення умов та подовження строків її зберігання.

Наступним напрямком вдосконалення інвестиційної діяльності є Модульний молочний міні завод (цех). Призначення даної конструкції полягає у прийманні, первинній обробці, переробці, розливу, фасуванні та відновленні молока з отриманням натуральних, екологічно чистих молочних та кисломолочних продуктів. Цінність розробки такого цеху полягає в тому, що розрахований він на фермерів, сільгосппідприємства малого та середнього розміру, підсобні господарства. Це посилить ідею кооперації та дасть можливість малим підприємствам розвивати свою діяльність.

Залучення іноземних інвестицій сприятиме впровадженню інноваційних розробок. Обидва процеси не тільки прискорять внутрішній розвиток ТОВ «Пирятинський сирзавод», а й покращать конкурентний стан підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, а також сприятимуть виходу на зовнішні ринки та допоможуть сформувати позитивний імідж. Адже споживач завжди довіряє більше «рідним» способам виробництва. Використовуючи світовий досвід не тільки покращаться конкурентні позиції ТОВ «Пирятинський сирзавод», а й зможе претендувати на підкорення іноземної споживацької аудиторії.

Поряд з кооперацією важливим напрямом ефективного розвитку підприємницької діяльності є агропромислова інтеграція на міжнародному рівні. Слід визнати, що створені в сільськогосподарських підприємствах переробні цехи частіш за все не в змозі забезпечити достатньо глибоку переробку сировини і належний екологічний стан довкілля. До того ж на таких підприємствах собівартість продукції, як правило, вища, а її якість – нижча.

Низька конкурентоспроможність виробленої в таких цехах продуктів змушує багато аграрних підприємств закриватися.

Інтегровані з іноземними контрагентами формування слід розвивати насамперед у виробництві та переробці молока. Дрібним селянським господарствам є сенс також поступово кооперуватися та інтегруватися з фірмами і компаніями агропромислового комплексу, що мають зовнішньоторгівельні зв'язки, але здійснювати це не на орендній, а на дольовій основі – зі своїм земельним капіталом, на який вони одержуватимуть частину створеної вартості. Саме в такій інтегрованій системі можна забезпечити ефективне функціонування всіх власників земельних ділянок. Говорячи про перспективи розвитку міжнародної інтеграції, треба виділити кілька визначальних проблем, розв'язання яких забезпечить прогрес у цьому напрямі: це рівень закупівельних цін на сировину, її собівартість; ефективність використання виробничих потужностей переробних підприємств; скорочення розриву в рівнях оплати праці робітників сільськогосподарських і переробних підприємств; недосконалість відносин власності, господарського механізму; недостатня державна та законодавча підтримка.

Для ТОВ «Пирятинський сирзавод» найефективнішою формою функціонування на ринку є великі інтегровані формування – асоціації та корпорації, які об'єднують виробників молока, заготівельників, підприємства переробної промисловості, річні обслуговуючі структури, установи та організації. З урахуванням досліджуваної сфери пропонуємо наступну модель інтеграційного формування з виробництва, переробки та реалізації молока і молочних продуктів на внутрішньому і зовнішньому ринках (рис. 3.3).

Організація інтегрованих молочних формувань може мати різні варіанти. Проте запропоновану організаційну структуру вважаємо оптимальною, оскільки максимальний ефект інтегрованого виробництва може бути досягнутий лише за умови доступу всіх учасників до управління об'єднанням, чіткого визначення напрямів руху матеріально-ресурсних потоків усіх учасників інтегрованого формування та мінімальних витрат на обслуговування

невиробничої інфраструктури формування. Пропонуємо розглядати основною організаційно-правової форми міжнародної інтеграції в ТОВ «Пирятинський сирзавод» об'єднання різного рівня, які виступають у формі інтеграції-асоціації.

Рис. 3.3 Модель інтеграційного формування ТОВ «Пирятинський сирзавод» на внутрішньому і зовнішньому ринках

При цьому на практиці часто поєднуються функції та організаційно-правові форми господарювання. Зазначимо, що будь-яка форма інтеграції передбачає добровільну відмову підприємства від власної самостійності,

незалежності, автономності як господарюючого суб'єкта.

Висновки до розділу 3

В умовах кризового стану економіки інвестиційна діяльність на підприємствах повинна орієнтуватися на інновації. Саме інвестиції в інновації дають можливість утриматися на ринку, а також, при визначеній ринковій кон'юнктурі, розширити свою присутність за рахунок нового товару чи в результаті одержання переваги у ціновій конкуренції, що є менш ефективним.

З точки зору функціональної мети слід відзначити такі її складові для ТОВ «Пирятинський сирзавод»:

- створення і впровадження нових типів техніки, технологій, нових видів продукції;
- реструктуризацію і диверсифікованість виробництва;
- підвищення якості продукції, що випускається;
- залучення вторинних матеріальних ресурсів у господарський оборот.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» в останні роки інвестиційну діяльність здійснювало тільки за рахунок власних фінансових засобів – прибутку та амортизаційних відрахувань. Причому переважала перша складова, вона по суті була єдиним інвестиційним джерелом. На сьогодні існує велика різноманітність видів та форм лізингових платежів, яка забезпечує можливість вибору найбільш оптимального варіанту сторонам лізингової угоди.

Вдосконалення інвестиційної діяльності можливе за рахунок запровадження Модульного молочного міні заводу (цеху). Призначення даної конструкції полягає у прийманні, первинній обробці, переробці, розливу, фасуванні та відновленні молока з отриманням натуральних, екологічно чистих молочних та кисломолочних продуктів. Цінність розробки такого цеху полягає в тому, що розрахований він на фермерів, сільгосп підприємства малого та середнього розміру, підсобні господарства. Це посилить ідею кооперації та дасть можливість малим підприємствам розвивати свою діяльність.

ВИСНОВКИ

Визначено, що управління інвестиційною діяльністю – це процес управління фінансовими, матеріальними, нематеріальними і трудовими ресурсами за допомогою сучасних прогресивних методів, інструментів, важелів управління з метою забезпечення максимальної ефективності інвестицій. Суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори та учасники (замовники (власники), підрядники, постачальники, органи влади, проектувальники). Учасники інвестиційної діяльності задовольняють різні інтереси у процесі впровадження інвестиційного проекту, формують власні вимоги відповідно до цілей та мотивації і впливають на нього, виходячи зі своїх інтересів, компетенції та ступеня залучення до проекту. Склад учасників інвестування, їх ролі, розподіл функцій і відповідальності залежать від типу, виду, масштабу і складності інвестиційного проекту, а також від фаз його життєвого циклу.

Висвітлені в сучасних наукових джерелах показники економічної ефективності інвестицій поділені на три групи: статичні, дисконтні та комплексні. На практиці більшість вітчизняних підприємств застосовує порівняно прості статичні показники та методи оцінювання (максимум проектного прибутку, термін окупності, облікова норма рентабельності, коефіцієнт порівняльної економічної ефективності, очікуваний економічний ефект впровадження інвестиційних заходів). У своїй практичній діяльності менеджери часто нехтують рекомендаціями науковців відносно теоретичної обґрунтованості дисконтних показників, що враховують зміну вартості грошей в часі (чиста поточна вартість, внутрішня норма рентабельності, дисконтований термін окупності, індекс рентабельності інвестицій, модифіковані ставки рентабельності, середньорічні показники інвестиційної привабливості).

Об'єктом дослідження ефективності інвестиційної діяльності виступає ТОВ «Пирятинський сирзавод». Чистий дохід підприємства у 2020-2022 рр. має тенденцію до зростання на 33720 тис. грн. (2,46%) порівняно з 2020 роком, у

2022 році – на 348865 тис. грн. (24,83%) порівняно з 2021 роком. У 2021 році чистий дохід має незначні темпи зростання, що обумовлено запровадженням карантинних заходів та зменшенням доходів населення, що призвело до скорочення споживання сирів. Позитивним є значне нарощення виробництва у 2022 році, це свідчить, що навіть під час воєнного стану підприємство не призупиняє діяльність, а, навпаки, нарощує потужності та обсяги виробництва для забезпечення населення необхідною молочною продукцією.

В цілому аналіз активів ТОВ «Пирятинський сирзавод» показав, що на підприємстві у 2022 році значно зростає вартість інших необоротних активів на 683,74%, запаси мають тенденцію до скорочення на 21,07%, однак запаси товарів збільшуються на 124,55%, що свідчить про значні запаси на складах; дебіторська заборгованість за роботи, товари зростає наполовину, що свідчить про погіршення розрахунків з дебіторами підприємства; позитивним є значне зростання грошових коштів на 176,53%, що позитивно вплине на ліквідність та платоспроможність досліджуваного підприємства.

Частка власного капіталу ТОВ «Пирятинський сирзавод» в цілому зростає і складає: у 2020 році 24,34%, у 2021 році – 12,5%, а у 2022 році – 26,87%. Однак, дана частка власного капіталу не забезпечить фінансову стійкість підприємства. Оптимальним вважається, коли власний капітал становить не менше 50% пасивів. В 2020 році за рахунок власного капіталу фінансувалося 24,34%, а в 2022 році – 26,87% пасивів, дане фінансування становить загрозу платоспроможності досліджуваного підприємства. За 2020-2022 роки у структурі пасивів переважають поточні зобов'язання, частка яких у 2020 році становила 57,88%, а в 2022 році – 47,26%. Отже, структура пасиву підприємства не є оптимальною та не забезпечить відповідну фінансову стійкість, яка виступає вагомим фактором здійснення інвестиційної діяльності за рахунок залучених та позикових коштів. Для майбутніх інвесторів важливим є висока ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість та прибутковість діяльності в цілому.

Основними інвестиційними проектами, які було реалізовано ТОВ

«Пирятинський сирзавод» виступають:

- в 2020 році підприємство придбало автомат фасовки плавленого сиру (брикети) та розпочато будівництво очисних споруд;
- в 2021 році підприємство інвестувало кошти в нову пакувальну машину (для пакування головок твердого сиру) Cryovac SVS45. Також завершено будівництво нових локальних очисних споруд, будівництво яких розпочато в 2020 році;
- в 2022 році підприємство придбало електрогенератор Kohler B900, що дав змогу працювати та підтримувати належні температурні режими в період відключення електроенергії.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» інвестує значні кошти для вдосконалення рецептур, які спрямовані на досконалий смак сирів. Продовжується виробництво плавлених сирів із оновленням смаків.

За проведеним аналізом видно, що у 2020 році більшість інвестицій ТОВ «Пирятинський сирзавод» були направлені на розвиток та оновлення виробничої бази, частка цих витрат найбільша, в 2021 за рахунок освоєння інвестицій співвідношення «золотого правила» не відповідало оптимальному співвідношенню. В 2022 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» залучені інвестиції дали змогу покращити діяльність підприємства, отримати максимальний чистий прибуток за досліджуваний період, темпи зростання чистого прибутку переважають над зростанням чистого доходу, а чистий дохід зростає швидшими темпами, ніж сукупний капітал.

Отриманий чистий прибуток ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2022 році може бути направлений на інвестиційну діяльність в перспективі. Підприємство є потенційно цікавим для інвесторів, що може забезпечити розвиток інвестиційної діяльності.

В умовах кризового стану економіки інвестиційна діяльність на підприємствах повинна орієнтуватися на інновації. Саме інвестиції в інновації дають можливість утриматися на ринку, а також, при визначеній ринковій кон'юнктурі, розширити свою присутність за рахунок нового товару чи в

результаті одержання переваги у ціновій конкуренції, що є менш ефективним.

Аналізуючи джерела фінансування інвестиційної діяльності, можна зробити такий висновок, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» в останні роки інвестиційну діяльність здійснювало тільки за рахунок власних фінансових засобів – прибутку та амортизаційних відрахувань. Причому переважала перша складова, вона по суті була єдиним інвестиційним джерелом.

Одним із способів залучення інвестицій є лізин, як засіб оновлення виробничої бази. Пропонується розглянути договір лізингу з різними видами платежів та його ефективність для підприємства в порівнянні із класичним банківським кредитуванням.

Організаційні заходи вдосконалення інвестиційної діяльності передбачатимуть налагодження тісних взаємозв'язків із постачальниками сировини для виробництва. В 2022 році ТОВ «Пирятинський сирзавод» втратило частину своїх постачальників із Сумської та Харківської областей, які були під окупацією. Тому, саме пошук нових форм співпраці з постачальниками молока дасть змогу підприємству налагодити безперебійність постачання молока для оптимального завантаження виробничих потужностей.

Наступним напрямком вдосконалення інвестиційної діяльності є Модульний молочний міні завод (цех). Призначення даної конструкції полягає у прийманні, первинній обробці, переробці, розливу, фасуванні та відновленні молока з отриманням натуральних, екологічно чистих молочних та кисломолочних продуктів. Цінність розробки такого цеху полягає в тому, що розрахований він на фермерів, сільгосппідприємства малого та середнього розміру, підсобні господарства. Це посилить ідею кооперації та дасть можливість малим підприємствам розвивати свою діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик В. В. Інноваційно-інвестиційний компонент підприємницької діяльності : монографія. Черкаси : Пономаренко, 2017. 301 с.
2. Васьківська К. В., Децик О. І. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в системі бізнес-адміністрування : монографія / за заг. ред. К. В. Васьківської. Львів : Галич-Прес, 2019. 191 с.
3. Ватаманюк-Зелінська У. З., Дербіна Р. В. Інвестування бізнесу у Львівському регіоні в період війни. *Проблеми економіки*. 2022. № 3. С. 98-103.
4. Віблій П. І., Горбова Х. В. Економічна ефективність інвестиційної діяльності корпоративних структур : монографія. Львів : Сполом, 2018. 182 с.
5. Гацько А. Ф. Інноваційно-інвестиційна діяльність та розвиток потенціалу конкурентоспроможності підприємств : монографія. Харків : Смугаста типографія, 2018. 333 с.
6. Грибовська Ю. М. Облік і оподаткування інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. Київ : Кондор, 2019. 364 с.
7. Давиденко Н. М., Скрипник Г. О. Інвестування : підручник. Київ : Ямчинський О. В., 2021. 459 с.
8. Деньга С. М. Управління ефективністю інвестиційної діяльності: методологія, інформаційно-аналітичне забезпечення : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 454 с.
9. Закон України «Про інвестиційну діяльність». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
10. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємницької діяльності в Україні : монографія / за ред. В. Г. Федоренка. Київ : ДКС ЦЕНТР, 2019. 429 с.
11. Кавецький В. В., Буреннікова Н. В. Управління ефективністю інвестицій промислових підприємств: сутність та особливості врахування потреб стейкхолдерів : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2022. 211 с.
12. Корнєєва Ю. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності :

монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 619 с.

13. Криштак І. В. Активи інститутів спільного інвестування: Legal Aspect. *Держава та регіони. Сер. Право*. 2022. № 1. С. 6-10.

14. Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і допов. Тернопіль : Крок, 2017. 262 с.

15. Левандівський О. Т. Організаційно-економічні засади інвестиційної діяльності : монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», 2020. 347 с.

16. Лохман Н. В., Берідзе Т. М., Пасічник Н. В. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: практичний досвід : монографія. Кременчук : Щербатих О. В., 2017. 266 с.

17. Людвік І. І. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2022. № 2. С. 36-40.

18. Маковоз О. С. Економічний захист результатів інвестиційної діяльності підприємств та об'єднань: стратегії, механізми та інструментарій : монографія. Харків : Смугаста типографія, 2018. 313 с.

19. Мельник В. М., Руденко В. В. Вплив фіскального механізму на інвестиційний розвиток суб'єктів господарювання у країнах ЄС і в Україні. *Проблеми економіки*. 2022. № 2. С. 145-162.

20. Міжнародні економічні відносини у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. / Босак А. О. та ін. Львів : Міські інформаційні системи, 2021. 135 с.

21. Мироненко Є. В., Волошина О. О., Шубна О. В. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю : практикум. Краматорськ : ДДМА, 2018. 71 с.

22. Нечаєва І.А. Визначення факторів інвестиційного розвитку металургійних підприємств у кризових умовах. *Наука молода*. 2010. №13. С. 46-52.

23. Нечаєва І.А. Інвестиційний розвиток: поняття, зміст та форми. *Теорія і практика сучасної економіки*. Черкаси : ЧДТУ, 2009. С.69-71.
24. Нечаєва І.А. Стан і перспективи інвестиційного розвитку металургійних підприємств. *Економіка і регіон*. 2010. №25. С.232-238.
25. Нечаєва І. А., Коляда К. Г., Пуліна Т. В. Методика оцінки інвестиційної привабливості ІТ-компанії за допомогою показників аналізу акцій та інтегрального показника інвестиційної привабливості. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 19. С. 41–45.
26. Нечаєва І. А., Лавріненко В. О. Сучасний стан інвестування в економіку Запорізького регіону в контексті зміцнення його соціально-економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 152–158. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.24.152
27. Нечаєва І.А., Оболадзе А.Н. Багатофакторна модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Економіка» №7(2), 2020. [https://doi.org/10.52566/msu-econ.7\(2\).2020.8-21](https://doi.org/10.52566/msu-econ.7(2).2020.8-21)
28. Олександренко І. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 197-204.
29. Ольшанський О. В., Крамчанінова М. Д., Касаткіна М. В. Важливі аспекти забезпечення політики у сфері інноваційного підприємництва в контексті соціально-економічного розвитку регіонів України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 275-281.
30. Подольчак Н. Ю., Дзюра Ю. М. Державне регулювання та розвиток інвестиційної діяльності : монографія. Львів : Растр - 7, 2021. 228 с.
31. Пономарьов О. С. Пріоритети інноваційної орієнтації інвестиційної діяльності суб'єктів бізнесу: механізми, системи, інструментарій : монографія. Харків : Смугаста типографія, 2018. 320 с.
32. Пуліна Т.В. Методичні підходи до створення та розвитку кластерних об'єднань підприємств харчової промисловості : монографія. Запоріжжя : Акцент, 2013. 408 с.

33. Рижикова Н. І. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств та об'єднань: стратегії, механізми та інструментарій : монографія. Харків : Смугаста типографія, 2017. 400 с.
34. Смітюх А. В. Правові основи інвестиційної діяльності : підручник. Одеса : Фенікс, 2020. 76 с.
35. Теоретико-методологічні засади інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні : монографія / за ред. В. Г. Федоренка. Київ : ДКС Центр, 2018. 442 с.
36. Унинець-Ходаківська В. П. Особливості управління інвестиційно-інноваційними проектами. *Актуал. проблеми інновац. економіки*. 2021. № 1. С. 67-72.
37. Управління інвестиційною діяльністю в системі фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств : монографія / О. О. Нестеренко та ін. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2021. 236 с.
38. Управління ефективністю інноваційно-інвестиційної діяльності : колект. монографія / Лупенко Ю. О. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 223 с.
39. Шкарлет С. М., Мініна О. В., Шадюра-Никипорець Н. Т. Інвестиційна діяльність підприємства : навч. посіб. Чернігів : ЧНТУ, 2019. 151 с.
40. Alieva N. Economic and mathematical modeling of the innovation process. *Екон. вісн. Донбасу*. 2021. № 4. С. 29-32.
41. Bradul A., Varava L., Turylo A., Dashko I., Varava A. Forecasting the effectiveness of the enterprise to intensify innovation and investment development, taking into account the financial component of economic potential. *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies*. 2021. № 4/13. С. 89-100.
42. Ivanova N., Kucherenko D., Kuznetsova T., Hurzhyi N., Lutay L. Startup as a strategic component of the development of the creative economy of Ukraine. *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.*. 2021. Вип. 5. С. 389-398.
43. Mihus I., Akimova L., Akimov O., Laptev S., Zakharov O., Gaman N.

Influence of corporate governance ratings on assessment of non-financial threats to economic security of joint stock companies . *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.*. 2021. Вип. 6. С. 223-237.

44. Prokhorova V. V., Yukhman Y. V. Dominant impact of structural transformation of the economy of Ukraine on the efficiency of the investment potential development of enterprises under conditions of uncertainty. *Проблеми економіки*. 2022. № 3. С. 62-69.

45. Rubakha M., Popivniak Yu., Paslavska R., Teslia S., Petyk M. Modeling the influence of economic environment factors on the market value of corporations: an example of Ukraine. *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.*. 2021. Вип. 5. С. 314-327.

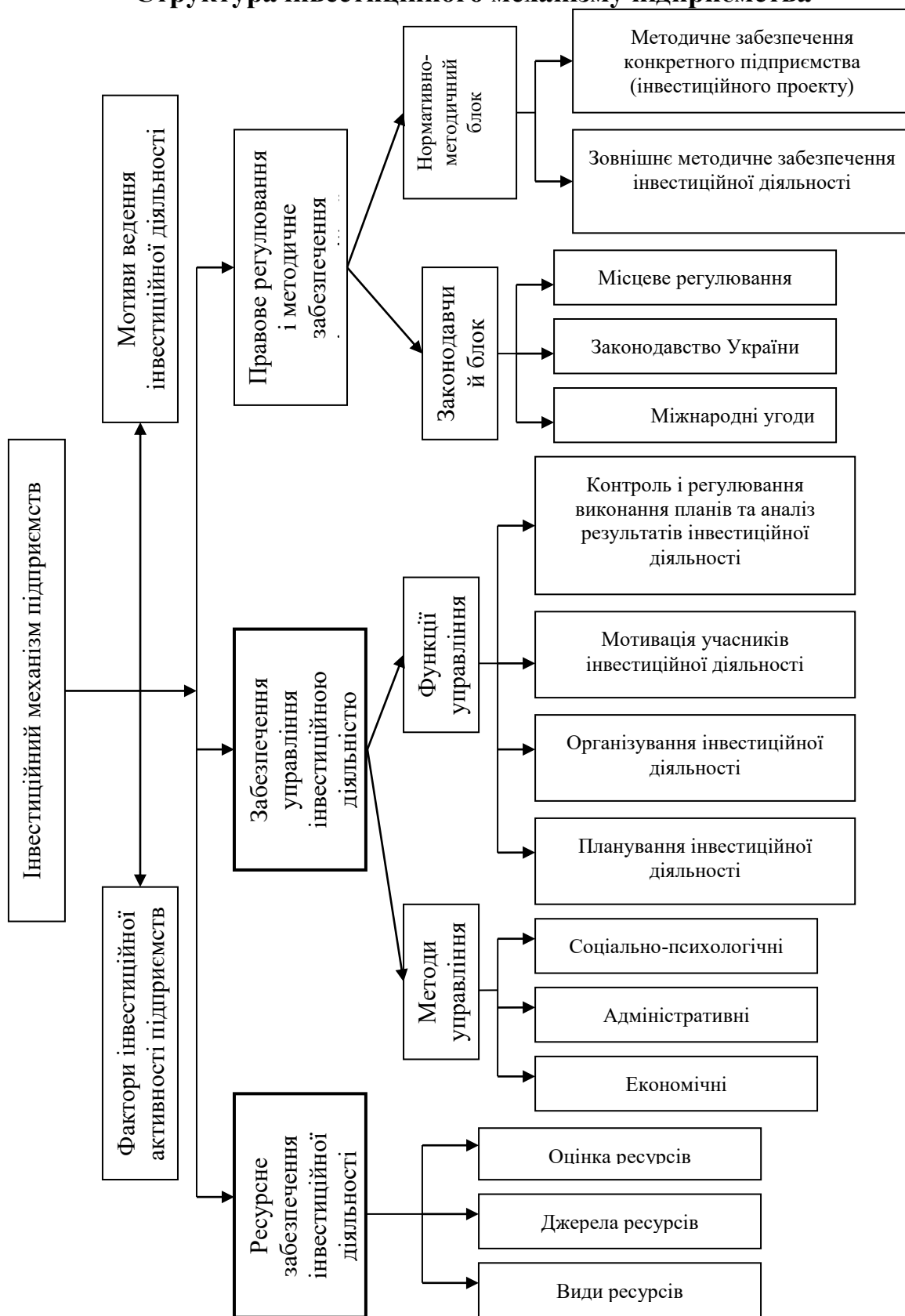
46. Shymanovska-Dianych L., Hliebova A., Bondar-Pidhurska O. Assessment of the image of the innovative enterprise as a factor of its competitiveness in the conditions of new challenges and threats. *Економіка і регіон*. 2022. № 1. С. 66-74.

47. Yankovyi O., Yegupov Yu., Koshelok H., Yankovyi V., Chernyshova O. Comparative analysis of efficiency criteria for investment projects. *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту*. 2022. № 5. С. 164-169.

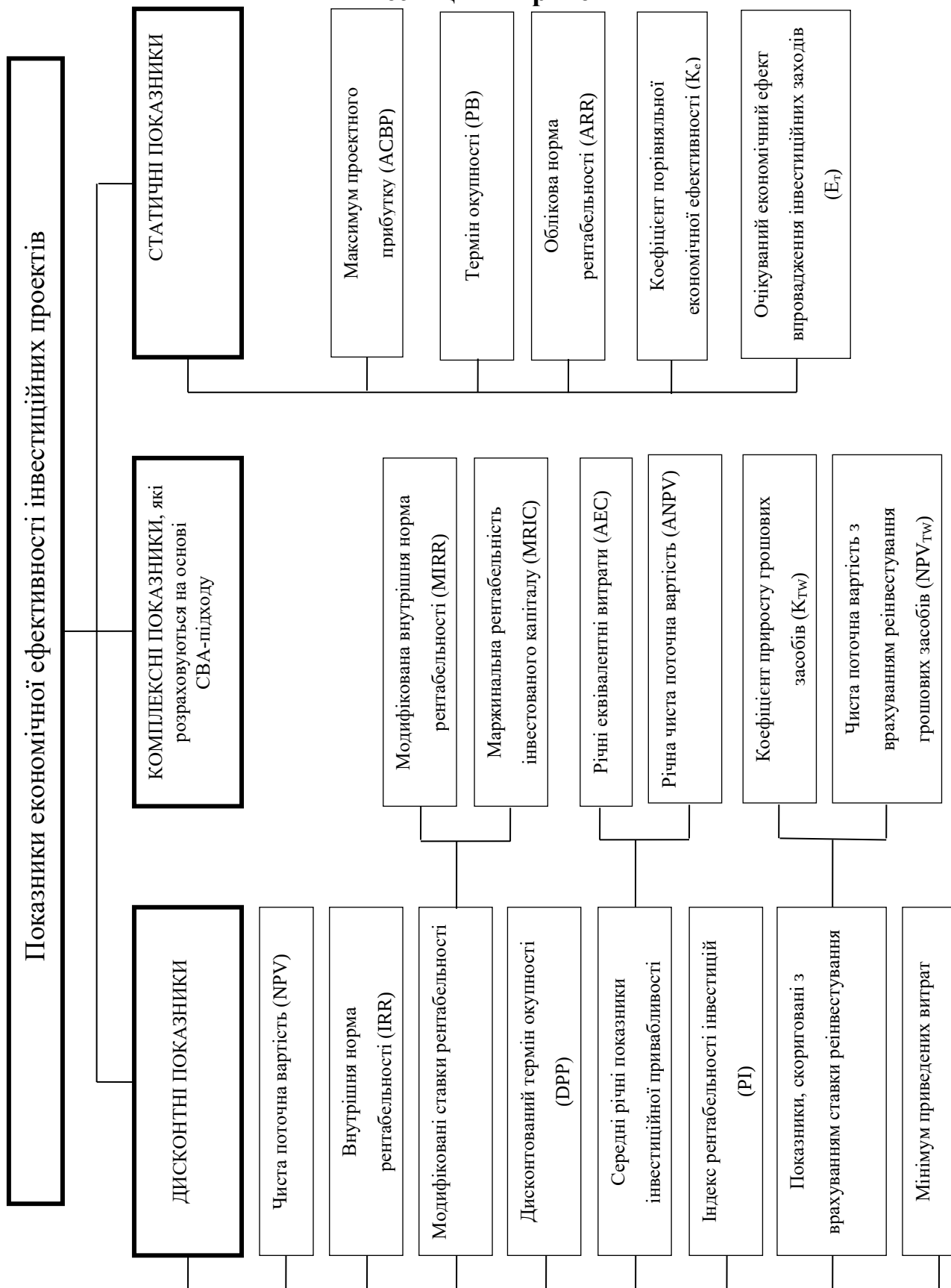
ДОДАТКИ

Додаток А

Структура інвестиційного механізму підприємства

Додаток Б
Система показників економічної ефективності для обґрунтування
інвестиційних рішень

Додаток В

Зведені дані балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.

Актив	Код рядка	2020	2021	2022
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000		2146	983
первісна вартість	1001		8379	8385
накопичена амортизація	1002		6233	7402
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби:	1010	99195	98612	85683
первісна вартість	1011	303872	314951	323315
Знос	1012	179058	216339	237632
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
Знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090	3846	2687	21059
Усього за розділом I	1095	103041	103445	107725
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	142425	263317	207823
Виробничі запаси	1101	25181	28628	49441
Незавершене виробництво	1102	15369	14116	3730
Готова продукція	1103	101529	220463	154405
Товари	1104	346	110	247
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестрахування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	96960	100643	156834

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9053	17227	8006
з бюджетом	1135	13108	6814	4055
у тому числі з податку на прибуток	1136	2801		
з нарахованих доходів	1140	4	2	18
із внутрішніх розрахунків	1145	41207	92810	110861
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2765	2110	1122
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	89403	40871	113022
Готівка	1166	142	163	112
Рахунки в банках	1167	89261	40708	112910
Витрати майбутніх періодів	1170	77	93	142
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	4321	2545	4130
Усього за розділом II	1195	399323	526432	606013
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	502364	629877	713738
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13350	13350	13350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	49	28	7
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	2507	2507	2507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	106352	62845	175949
Неоплачений капітал	1425			
Вилучений капітал	1430			
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	122258	78730	191813
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515	89329	102921	184595
Довгострокові забезпечення	1520			

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	89329	102921	184595
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	93424	83514	62336
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	696	306	3141
за товари, роботи, послуги	1615	79426	91004	70364
за розрахунками з бюджетом	1620	1134	1077	3738
за у тому числі з податку на прибуток	1621			2392
за розрахунками зі страхування	1625	1092	1021	1464
за розрахунками з оплати праці	1630	3900	3828	5003
за одержаними авансами	1635	3590	413	444
за розрахунками з учасниками	1640	3	3	3
із внутрішніх розрахунків	1645	97363	255896	175517
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	7386	7984	10509
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	2763	3180	4811
Усього за розділом III	1695	290777	448226	337330
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	502364	629877	713738

Додаток Г

Зведені дані Звіту про фінансові результати ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 роки, тис. грн.

Стаття	Код рядка	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1371020	1404740	1753605
Чисті зароблені страхові премії	2010			
Премії підписані, валова сума	2011			
Премії, передані у перестраховання	2012			
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013			
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1242015	1340406	1526469
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070			
Валовий: прибуток	2090	129005	64334	227136
Валовий: збиток	2095			
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105			
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110			
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111			
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112			
Інші операційні доходи	2120	19355	25298	80013
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121			
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122			
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130			
Адміністративні витрати	2130	18152	18394	20642
Витрати на збут	2150	47104	50276	70542
Інші операційні витрати	2180	18872	34376	55708
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181			
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182			

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	64229	-13414	160257
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		13414	
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	1306	2063	746
Інші доходи	2240	84	5031	5063
Дохід від благодійної допомоги	2241			
Фінансові витрати	2250	27995	31010	38557
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	22	4927	5086
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275			
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	37602	-42257	122423
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		42257	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300			8875
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	37602	-42257	113548
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		42257	

Матеріальні затрати	2500	1130194	1296940	1335940
Витрати на оплату праці	2505	72072	78129	86170
Відрахування на соціальні заходи	2510	16377	18681	21884
Амортизація	2515	30098	23529	25989
Інші операційні витрати	2520	117812	75576	91388
Разом	2550	1366553	1492884	1561371